

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

FAKULTA BEZPEČNOSTNÍHO MANAGEMENTU

Katedra managementu a informatiky

Phillipsova křivka v České republice – empirické ověření

Bakalářská práce

Phillips curve in the Czech Republic - empirical analysis

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Ing. Stanislav BURIAN Ph.D.

AUTOR PRÁCE
Nikita DEMETEROVÁ

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Sokolově, dne 12. 12. 2022

Nikita DEMETEROVÁ

Poděkování

Mé poděkování náleží Ing. Stanislavu Burianovi Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá teoretickými i praktickými poznatky o Phillipsově křivce. Práce je rozdělena do dvou částí. V první části se věnuje inflaci a nezaměstnanosti, popisuje jejich dělení, příčiny a důsledky. Taktéž teoreticky popisuje Phillipsovu křivku, její funkce a využití. Praktická část sleduje vývoj inflace a nezaměstnanosti mezi lety 2002 až 2021, poté s těmito daty pracuje při sestavování Phillipsovy křivky. Zkonstruovaná Phillipsova křivka sleduje vztah mezi mírou inflace a mírou nezaměstnanosti a testuje ji v podmínkách České republiky. Práce využívá metodu regresivní analýzy a je sestavena pomocí softwaru MS excel.

KLÍČOVÁ SLOVA

Phillipsova křivka * Česká republika* Empirické metody* Inflace*
Nezaměstnanost* Přirozená míra nezaměstnanosti* cenové indexy* Inflační očekávání

ANNOTATION

The bachelor's thesis deals with theoretical and practical knowledge about the Phillips curve. The work is divided into two parts. The first part deals with inflation and unemployment, describes their division, causes and consequences. It also theoretically describes the Phillips curve, its functions and use. The practical part traces the development of inflation and unemployment between the years 2002 and 2021, then works with this data to construct the Phillips curve. The constructed Phillips curve monitors the relationship between the inflation rate and the unemployment rate and tests it in the conditions of the Czech Republic. The thesis uses the method of regression analysis and is compiled using MS Excel software.

KEYWORDS

Phillips curve * Czech Republic* Empirical methods* Inflation* Unemployment*
Natural rate of unemployment* price indices* Inflation expectations

Obsah

1. Cíl práce a metodika	2
2. Teoretická východiska práce.....	3
2.1 Inflace	3
2.1.1 Měření míry inflace	4
2.1.2 Stupně závažnosti inflace	7
2.1.3 Příčiny inflace	9
2.1.4 Inflační spirála	12
2.1.5 Inflační očekávání.....	13
2.1.6 Důsledky inflace	14
2.2 Nezaměstnanost	15
2.2.1 Měření nezaměstnanosti	15
2.2.2 Přirozená míra nezaměstnanosti.....	16
2.2.3 Typy nezaměstnanosti.....	16
2.2.4 Důsledky nezaměstnanosti.....	17
2.3 Phillipsova křivka	18
3. Praktická část práce.....	24
3.1 Míra inflace v České republice	24
3.1.1 Období před vstupem do Evropské unie (2002–2003)	24
3.1.2 Období po vstupu do Evropské unie (2004–2007)	25
3.1.3 Období finanční krize (2008–2010)	27
3.1.4 „Desátá“ léta 21. století (2011–2019)	28
3.1.5 Koronavirová krize (2020–2021)	33
3.2 Míra nezaměstnanosti v České republice	35
3.2.1 Období před vstupem do Evropské unie (2002–2003)	35
3.2.2 Období po vstupu do Evropské unie (2004–2007)	36
3.2.3 Období finanční krize (2008–2010)	38

3.2.4	„Desátá“ léta 21. století (2011–2019)	39
3.2.5	Koronavirová krize (2020–2021)	42
3.3	Phillipsova křivka v České republice	44
	Závěr	48
	Seznam použité literatury	49
	Seznam příloh	55
	Přílohy	56

Úvod

„Specifickou úlohou ekonomie je ukázat lidem, jak málo ve skutečnosti vědí o věcech, o kterých se domnívají, že je mohou řídit.“

Autor citátu: Friedrich August von Hayeka, nositel Nobelovy ceny za ekonomii

Phillipsova křivka, která vyjadřuje povahu vztahu mezi nezaměstnaností a inflací, je jedním z ekonomických konceptů, ze kterých vychází hospodářská politika. Nezaměstnanost a zejména inflace jsou v současné době stále častěji znějící slova, která zaznívají i v běžné denní konverzaci. Důvodem je relativně vysoká inflace, které ČR momentálně čelí. Její důsledky nás potkávají mnohem častěji, než tomu bylo před lety. Z tohoto důvodu je zvolené téma aktuální problematikou vyžadující pozornost.

V práci bude řešena výzkumná otázka: **Je Phillipsova křivka, založená na předpokladu negativní povahy vztahu mezi inflací a nezaměstnaností, platná v podmínkách české ekonomiky?**

Práce je rozdělena na dvě části. První část je věnována teoretickým poznatkům o inflaci, nezaměstnanosti a samotné Phillipsově křivce. Druhá část je koncipována jako praktická. V praktické části je popsán vývoj inflace a nezaměstnanosti mezi lety 2002 až 2021. Praktickou část uzavírá regresní analýza s cílem ověřit platnost Phillipsovy křivky na datech ČR.

1. Cíl práce a metodika

Primárním cílem práce je ověření platnosti Phillipsovy křivky v podmínkách České republiky. Mezi její dílčí cíle se řadí taktéž analýza vývoje základních veličin (inflace a nezaměstnanost), jejichž vztah křivka popisuje. Dále je dílčím cílem sumarizovat teoretické poznatky potřebné právě pro tuto analýzu. Analytická část práce je zaměřena také na identifikaci faktorů ovlivňujících vývoj nezaměstnanosti a inflace na našem území.

První část je koncipována jako sumarizace potřebných informací pro zpracování praktické části. Shromažďuje teoretické poznatky a interpretuje je do praktických příkladů.

Druhá praktická část práce analyzuje statistická data o nezaměstnanosti (obecná míra nezaměstnanost) a inflaci (míra inflace). Analýza je provedena na makroekonomických datech pro období 2002–2021. Pro svou práci jsem použila metodu regresní analýzy.¹

¹ Empirie, Akademický slovník současné češtiny. [online] [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://slovníkcestiny.cz/heslo/empirie/0/21831>

2. Teoretická východiska práce

2.1 Inlace

Inflaci lze chápat jako nežádoucí jev a lze ji definovat jako růst agregátní cenové hladiny v dané ekonomice za určitý časový interval. Inlace tedy snižuje kupní sílu peněžní jednotky.²

Snížení kupní síly lze demonstrovat na jednoduchém praktickém příkladu. V případě, že máme 100 korun českých a při ceně padesáti korun za máslo, si lze zakoupit dvě taková másla, pokud však cena másla vzroste o 10 %, tedy o 5 korun, pak lze zakoupit 1,81 másla, tedy doopravdy pouze jednu kostku. V takových případech přecházejí lidé na levnější produkt, náhražku produktu (např. margarín), či produkt úplně vypustí ze svého běžného nákupu.

Podle J. Gerlešové je inflace projev celkové nerovnováhy ekonomiky, jehož znakem je vzestup cenové hladiny, znehodnocení měnové jednotky (pokles kupní síly peněz) a tím i znehodnocení úspor dochází k inflaci neúměrným převýšením množství peněz v oběhu vzhledem k potřebám oběhu zboží na trhu.³

Dalším zajímavým pohledem na inflaci je metafora metru. Inlace je zmenšování délky metru, který používáme k měření ekonomických veličin. Tedy pokud bych měřila vzdálenost mezi Prahou a Karlovými Vary pomocí metru, začal by se však pouze zmenšovat metr, nikoliv vzdálenost, která je neměnná.

Opakem inflace je deflace, se kterou se v současnosti setkáváme pouze vzácně, a to v době hluboké deprese. Deflace je tedy snižování cen. Největší deflaci jsme mohli zaznamenat ve 30. letech za hospodářské deprese.

Avšak pokud se snižuje míra inflace, nemluvíme o deflaci, jedná se o jev, který bychom nazvali desinflace.⁴

² HŘEBÍK, František, *OBEČNÁ EKONOMIE*. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

³ GERŠLOVÁ, Jana SEKANINA Milan, *Lexikon našich hospodářských dějin 19. a 20. století v politických a společenských souvislostech*, 1. vydání, Praha, Libri, s.r.o., 2003 ISBN 80-7277-178-7

⁴ HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80–7179–681-6

Inflace byla dokonce považována podle V. I. Lenina jako nástroj pro zrušení kapitalismu. Důkazem může být výrok J. M. Keyense: „*Lenin údajně prohlásil, že nejlepší způsob, jak zrušit kapitalistický systém, je znehodnotit měnu. Pokračujícím procesem inflace mohou vlády tajně a nepozorovaně zkonfiskovat významnou část bohatství svých občanů.*“.

2.1.1 Měření míry inflace

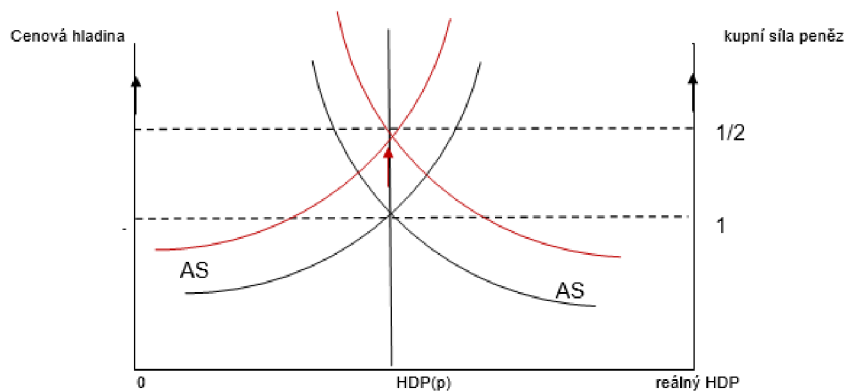
Míra inflace je definována jako míra změny cenové hladiny měřená např. indexem spotřebitelských cen (CPI).

Taktéž lze můžeme na inflaci nahlížet mimo jiné jako na pokles kupní síly peněžní jednotky, Tyto dva pohledy samozřejmě přinášejí stejný výsledek.

Na obrázku jsou znázorněny tyto dva pohledy, kdy na levé svislé ose je měřena cenová hladina (pomocí cenového indexu) a na pravé svislé ose kupní síla peněžní jednotky. Pokud se cenová hladina zdvojnásobí, pak kupní síla peněžní jednotky klesá na polovinu, tedy posuny AD a AS směrem vzhůru způsobují zvýšení cenové hladiny a zároveň snižují kupní sílu peněžní jednotky. (Graf 1).^{5 6}

7

Graf 1 Vznik inflace

Zdroj: HOLMAN, Robert, *Ekonomie. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6*

⁵ HŘEBÍK, František, *OBEČNÁ EKONOMIE. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3*

⁶ HOLMAN, Robert, *Ekonomie. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6*

⁷ SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192-4*

Pro měření inflace jsou používány cenové indexy. Nejpoužívanějšími cenovými indexy jsou deflátor HDP, index spotřebitelských cen (CPI) a index cen výrobců (PPI).

Deflátor HDP je vypočítán pomocí hrubého domácího produktu běžného roku oceněného nejprve v cenách běžného roku a poté v cenách minulého roku. Když je poté HDP v cenách běžného roku vydělíme HDP v cenách minulého roku, je Ten vyjadřuje, jak se zvýšila cenová hladina oproti minulému roku. Deflátor je nejkompexnější ukazatel inflace, protože obsahuje ceny všech statků, z nich je složen HDP. Pro některé účely je však ukazatelem až příliš komplexním.⁸

Výpočet deflátoru HDP:

$$\text{Deflátor} = (Q_{at} \times P_{at} + Q_{bt} \times P_{bt} + \dots + Q_{zt} \times P_{zt}) : (Q_{at} \times P_{a(t-1)} + Q_{bt} \times P_{b(t-1)} + \dots + Q_{zt} \times P_{z(t-1)})$$

Písmenem Q je označeno množství statků, z nichž se HDP skládá vyrobené v roce t, písmeno P označuje cenu v tomto roce. Cena označená spodním indexem t-1 je rok předchozí.

Při posuzování, jaký vliv má inflace na spotřebitele, není nutné znát růst cen traktorů nebo lokomotiv. Potřebné znát je jen růst spotřebitelských cen. Proto se zjišťuje index spotřebitelských cen (CPI). Za tím účelem statistika konstruuje tzv. spotřební koš (Tabulka 1), který udává strukturu spotřeby průměrné domácnosti. Index spotřebitelských cen je vypočítán tak, že index cen v každé skupině je násoben váhou této skupiny ve spotřebním koši. Po sečtení dílčích indexů vzniká index spotřebitelských cen.⁹

⁸ Jak se počítá inflace? Raiffeisen stavební spořitelna a.s. [online]. [cit. 12.02.2023]. Dostupné z: <https://www.rsts.cz/otazky-odpovedi/jak-se-pocita-inflace/>

⁹ Charakteristika skupin spotřebního koše využívaných pro hodnocení inflace – Česká národní banka. [online [cit. 12.02.2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Charakteristika-skupin-spotrebniho-kose-vyuzivanych-pro-hodnoceni-inflace>

Tabulka 1: Spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen od ledna 2023

ECOICOP	NÁZEV	VÁHA v ‰
E00	ÚHRN	1000,000000
E01	POTRAVINY A NEALKOHOLICKÉ NÁPOJE	178,075443
E02	ALKOHOLICKÉ NÁPOJE, TABÁK	86,948337
E03	ODÍVÁNÍ A n OBUV	38,945347
E04	BYDLENÍ, VODA, ENERGIE, PALIVA	267,373622
E05	BYTOVÉ VYBAVENÍ, ZAŘÍZENÍ DOMÁCNOSTI; OPRAVY	58,333435
E06	ZDRAVÍ	26,544646
E07	DOPRAVA	103,689553
E08	POŠTY A TELEKOMUNIKACE	32,611933
E09	REKREACE A KULTURA	81,481897
E10	VZDĚLÁVÁNÍ	5,565065
E11	STRAVOVÁNÍ A UBYTOVÁNÍ	57,909566
E12	OSTATNÍ ZBOŽÍ A SLUŽBY	62,521156

Zdroj: ČSÚ online Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni_kos_archiv, vlastní zpracování

Vzorcem pro výpočet CPI je:

$$CPI = \frac{Q_0 \times P_1}{Q_0 \times P_0} \times 100 \%$$

Q vyjadřuje množství, P je označení pro cenu. Index je značeno stanovené období.¹⁰

Dalším používaným indexem je index cen výrobců (PPI) Ten vypovídá mimo jiné o tom, jak působí domácí inflace na konkurenceschopnost našich výrobců v porovnání s těmi zahraničními. Takový to koš bude tedy velmi odlišný od klasického spotřebního koše.¹¹

Důležité je také zmínit, že mohou být představy o inflaci díky těmto číselným vyjádřením často mylně chápány. Inflace neznamená, že jsou statky drahé, ale znamená, že roste hladina průměrných cen. To také neznamená, že chudneme, jelikož naše důchody mají tendenci v období zvýšené inflace rychleji růst. Reálný důchod (důchody upravené o životní náklady) mohou růst či klesat. Taktéž je

¹⁰ Cenová hladina a indexy, Ceed [online] [cit. 26.01.2023]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/makroekonomie/55-1_indexy.htm

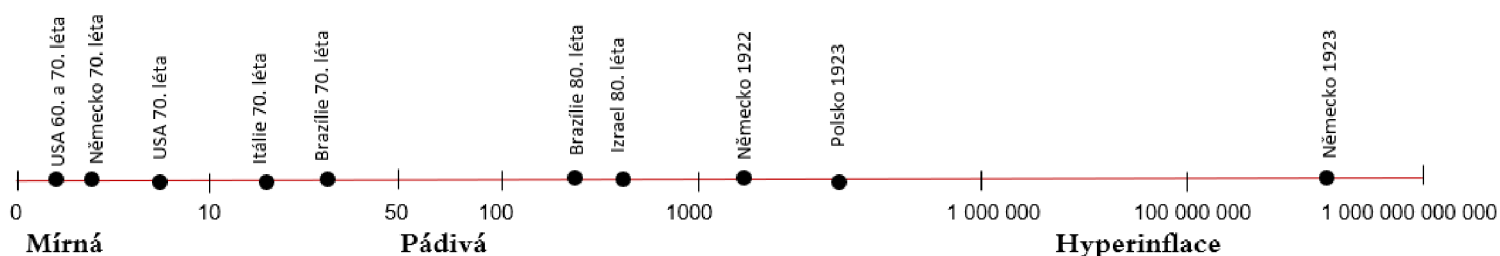
¹¹ HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80–7179–681-6

mylná představa o bohatnutí firem v období inflace. Nemusí tedy nutně znamenat, že chudnou pracující a bohatne firma, záleží na typu inflace a rozdělování důchodů.¹²

2.1.2 Stupně závažnosti inflace

Inflaci je možné kategorizovat do tří stupňů podle její závažnosti. Těmito stupni jsou: mírná inflace, pádivá inflace a hyperinflace. (Schéma 1). V grafickém vyjádření je možné vyčíst hrubé míry inflací a její stupně. Pro každý stupeň je vybrána modelový stát v určitém období. Není však možné najít přesné číselné vyjádření či jakýkoliv pevný bod, je třeba znát kvalitativní souvislosti, které jednotlivé stupně v těchto zemích v tomto období doprovázely.

Schéma 1: Grafické znázornění stupňů inflace

Zdroj: SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie Praha: Nakladatelství Svoboda 1991* ISBN 80–205–0192–4

Mírnou inflací se rozumí stav, kdy ceny rostou pomalu. Jsou to tedy spíše jednociferné míry roční inflace. Lidé jsou k penězům důvěřiví, uchovávají své jmění v bankách, jelikož se jejich hodnota téměř nemění.¹³

Pádivá inflace může způsobit vážné hospodářské poruchy. Jedná se o inflace s dvoucifernými a trojicifernými tempy. Lidé peníze neuchovávají. Naopak nakupují statky. Kupují především nemovitosti. Peníze si nepůjčují, jelikož velmi rychle ztrácejí svou hodnotu.

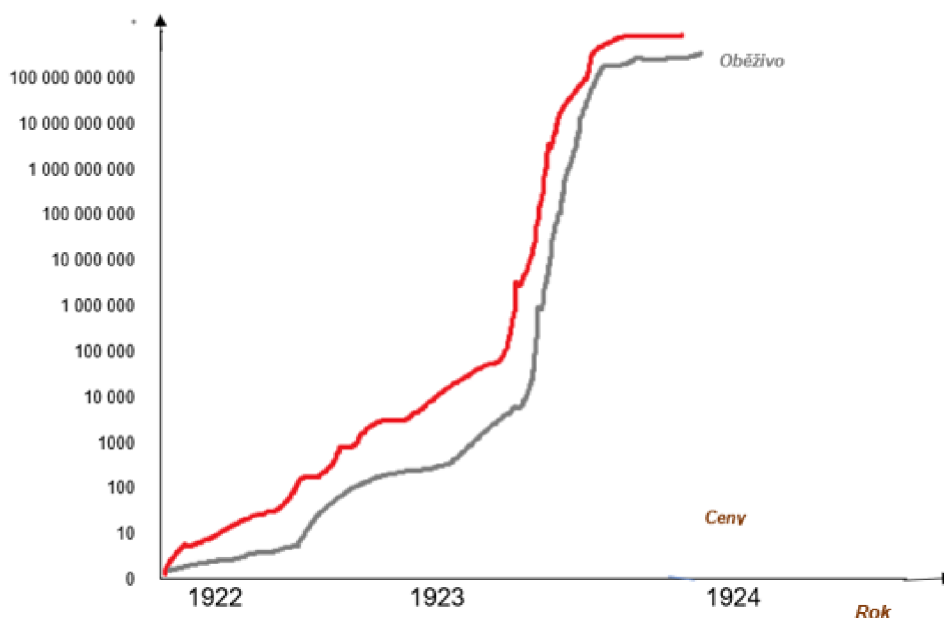
¹² HŘEBÍK, František, *OBEČNÁ EKONOMIE*. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

¹³ SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie Praha: Nakladatelství Svoboda 1991* ISBN 80–205–0192–4

Překvapivé je, že země, které se potýkali s vysokou inflací, kde ceny vzrůstaly raketovou rychlostí, velmi dobře fungovaly. Příkladem může být Brazílie a Argentina. Inflace zde dosahovala míry od 50 % do 700 %.¹⁴

Hyperinflace je smrtelným stupněm inflace na rozdíl od mírné a pádivé inflace, které dokonce mohou i pomoci hospodářské politice státu. Typickým příkladem je Německo mezi lety 1920–1923. (Graf 2) Index dosahoval hodnoty až 10 000 000 000. Příčinou byl tisk peněz německou vládou po válce.

Graf 2: Vývoj inflace poválečného Německa

Zdroj: SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80–205–0192–4*

Hodnota peněz byla minimální, ceny běžných potravin byly astronomické. Bochník chleba mohl mít hodnotu i jedné miliardy marek. Peníze byly znehodnoceny na takovou úroveň, že s nimi občané tapetovali, topili i připalovali cigarety. Kurz marky se měnil dvakrát denně, proto bylo výhodnější nakoupit potraviny v poledních hodinách. Nejlépe jej vystihuje dobový výrok: „*Chodívali jsme*

¹⁴ HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80–7179–681–6

s kapsami peněz do obchodu a vraceli s taškami potravin, dnes chodíme do obchodu s taškami peněz a vracíme se s potravinami v kapsách“.^{15 16}

Vzhledem k bezvýhodné situaci přecházejí lidé k barterové směně, používají k platbě zahraniční měnu či cenné kovy. Cenné kovy jsou ale i v současné době stále oblíbenou investicí, zejména investice do zlata je v České republice stále oblíbenou formou a přetrvává u všech věkových kategorií obyvatel, vzhledem k poměrně neměnné hodnotě zlata, která dokonce velmi často naopak každoročně vzrůstá.

2.1.3 Příčiny inflace

Příčin inflace může být celá řada, v zásadě je dělíme do dvou hlavních kategorií podle ekonomické strany, která znehodnocování peněz způsobuje. Je to inflace tažená poptávkou (poptávkový šok) a inflace tažená nabídkou (nabídkový šok)

Inflace tažená poptávkou (poptávkový šok) je kategorií, kam se řadí celá škála různých faktorů, jež působí na růst agregátní poptávky, který ve svém důsledku zvyšuje růst agregátní cenové hladiny. V ekonomice s poptávkovou inflací dochází k růstu AD bez reakce agregátní nabídky, tato poptávka tedy zůstává neuspokojena. Model ADAS (Graf 3) znázorňuje právě takový případ. Pokud vzroste poptávka (z AD na AD₁), výrobci si mohou dovolit prodávat za vyšší ceny. Prodávající zároveň zvednou úroveň produkce, vše je spojeno s navýšením platů zaměstnanců. Vyhovění poptávky (zaměstnancům) znamená zvýšení nákladů, to se promítne na omezení agregátní nabídky, takže úroveň produktu zůstane neměnná, ovšem cenová hladina zůstane vyšší (P_2).^{17 18}

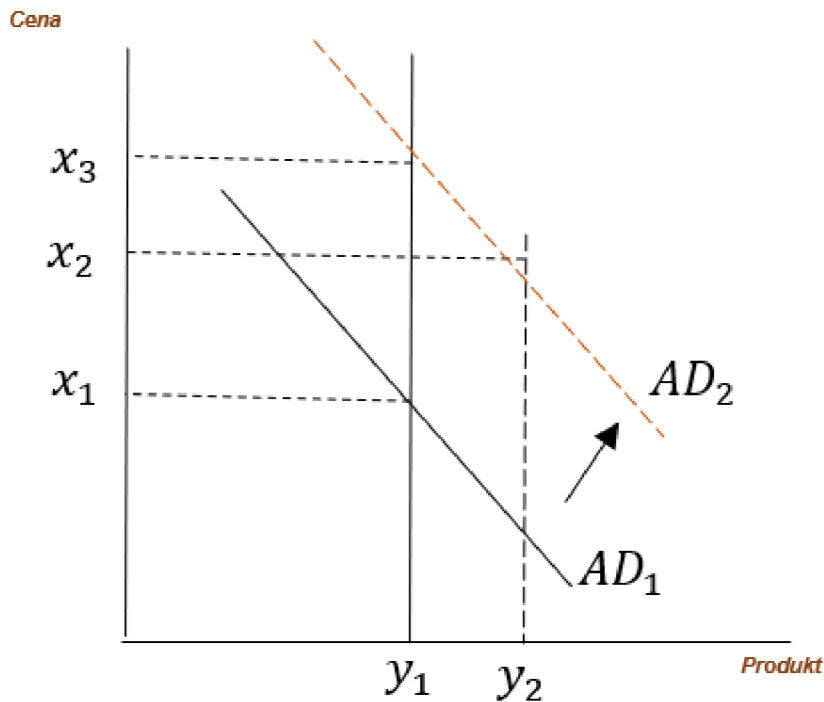
¹⁵ SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80–205–0192–4

¹⁶ E15.cz. E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události [online]. [cit. 24.01.2023]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/ostatni/bochnik-chleba-za-miliardu-takova-byla-hyperinflace-mezivalecneho-nemecka-13276657>

¹⁷ HŘEBÍK, František, *OBEČNÁ EKONOMIE*. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

¹⁸ HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80–7179–681-6

Graf 3: Poptávkový šok

Zdroj: HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6

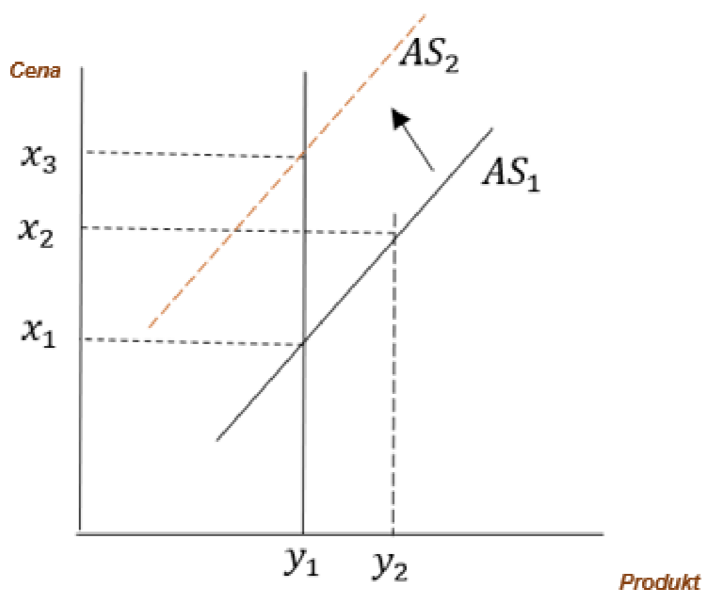
Konkrétní příčiny poptávkové inflace:

- přílišná fiskální expanze – neúměrný růst rozpočtových výdajů či snížení daňové zátěže způsobuje vyšší inflaci
- neúměrný růst investic – bez odpovídajícího zvýšení agregátní nabídky působí ve prospěch zvýšení inflace
- přílišná monetární expanze – růst peněžní zásoby nepodpořený skutečně vyrobeným produktem působí na znehodnocení peněz
- importovaná inflace – souvisí se zahraničním obchodem, měnovými kurzy a inflací jiného státu či hospodářského uskupení.
- mzdová politika firem – jestliže mzdy rostou rychleji než produktivita práce, pak tato skutečnost způsobí inflační tlaky
- neřešený státní deficit – místo splátek dluhů se peněžní prostředky přesouvají do spotřeby

Inflace tažená nabídkou (nabídkový šok) má své má své příčiny v nákladech firem, které omezují množství nabízeného produktu a zvyšují cenovou hladinu. Situaci si opět osvětlíme v modelu agregátní poptávky s nabídkou (Graf 4).

Ceny vstupů rostou, což znamená zvýšení nákladů a s nimi přichází omezení nabídky. Produkt klesne na úroveň Y , a zároveň se stoupá cenová hladina na P_1 . Vláda či jiná státní instituce, která zodpovídá za hospodářskou politiku, bude mít tendenci povzbudit agregátní poptávku (např. snížením daní, zlevněním úvěrů atp.), aby povzbudila růst produktu. V případě zdaru se produkt dostává na stejnou úroveň, ovšem opět za podmínek vyšší cenové hladiny.¹⁹

Graf 4: Nabídkový šok

Zdroj: HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6

Konkrétní příčiny nabídkové inflace mohou být náhlé omezení přísunu surovin a omezení meziproductů či jiných segmentů výroby:

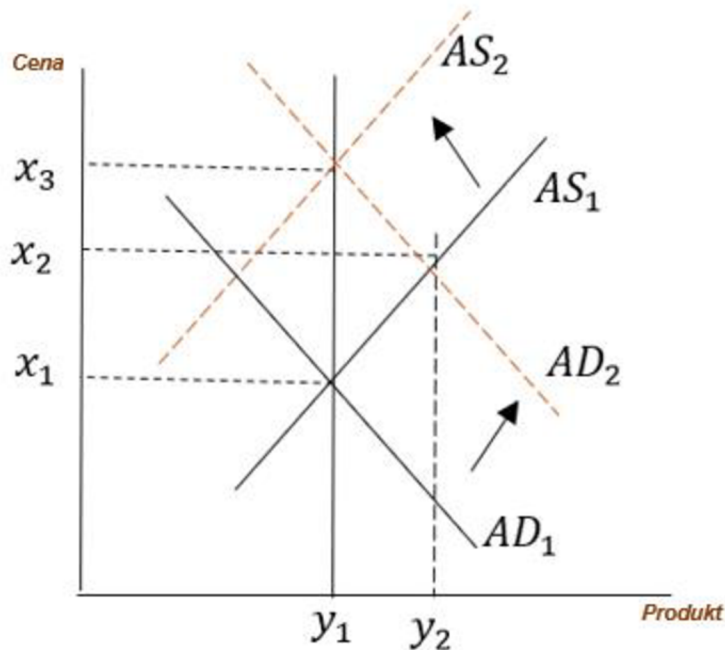
- z politických důvodů (např. ropné krize, válečný stav)
- klimatických důvodů (např. povodně, extrémní sucha)

¹⁹ HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6

- z důvodu růstu mezd či monopolismu.

Sestrojený graf (Graf 5) znázorňuje o oba jevy, tedy jak nabídkový, tak poptávkový šok, současně.

Graf 5: Nabídkový a poptávkový šok

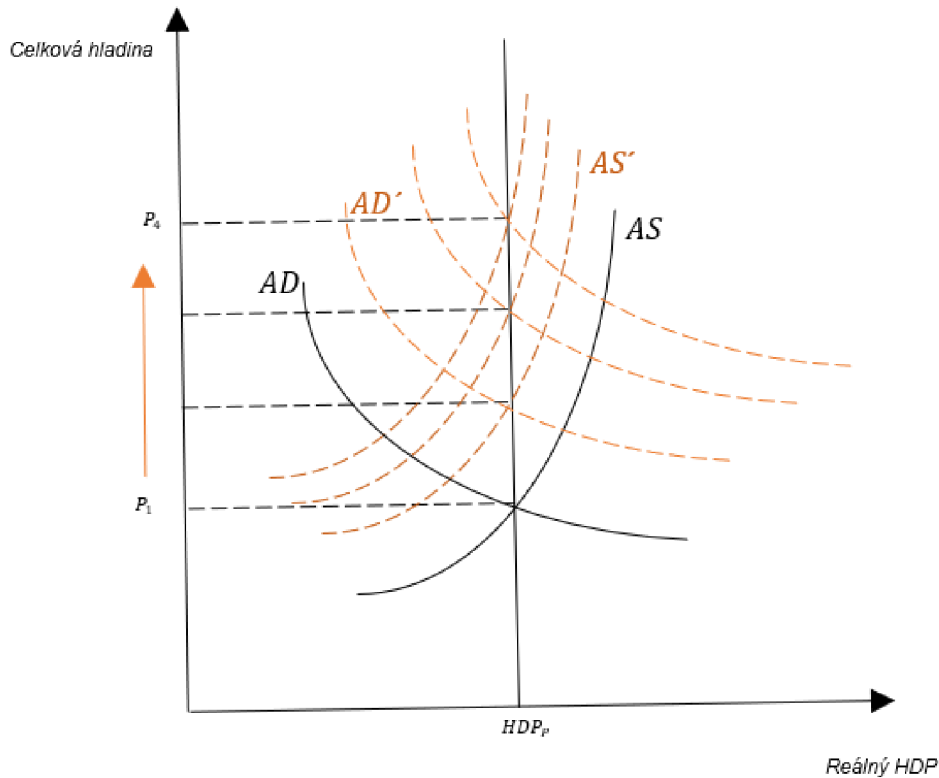
Zdroj: HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6

2.1.4 Inflační spirála

Inflační spirála může být výsledkem nebezpečných mzdových šoků. Je téměř nemožné mzdově cenovou spirálu zastavit, jakmile se rozběhne. Poklesem nabídky se zvedá cenová hladina. Domácnosti požadují při zvýšení cen vyšší mzdu. Tento koloběh je neustále opakován. Spirála se tedy nechce nikdy zastavit. Na místě je realizace správné hospodářské politiky, která udržuje mírnou inflaci a

silný ekonomický růst. Pokud by stát nečelil inflační spirále, mohly by nastat dvě krajní možnosti – recese či hyperinflace.²⁰ (Graf 6)

Graf 6: Inflační spirála

Zdroj: HOLMAN, Robert, *Ekonomie. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6*

2.1.5 Inflační očekávání

Inflace se stává setrvačnou právě díky inflačním očekáváním. Což demonstruje modelový příklad. Kosmetická společnost připravuje katalog zboží pro následující rok, ceny se však přizpůsobuje inflačnímu očekávání, jelikož ví, že inflace byla v loňské sezoně 5 %, předpokládá, že ceny materiálů se budou zvyšovat, avšak nechce zapříčinit naskladnění příliš mnoho neprodaných produktů, právě díky vysokým cenám. Pokud se tedy zamyslíme, pak se předpověď firmy vůbec nemusí vyplnit a inflace nemusí být právě 5 %, ale pokud i další firmy budou mít 5% inflační

²⁰ HŘEBÍK, František, *OBEČNÁ EKONOMIE. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3*

očekávání, pak opravdu všechny ceny o 5 % narostou a inflace je v podstatě uměle vytvořena právě výrobci.

2.1.6 Důsledky inflace

Inflace je považována za nepříznivý jev, který je ovšem přirozený, a dokonce potřebný pro hospodářský růst. Efekt rozevírání sociálních nůžek je v současné době denně diskutované téma spojené zejména s výší starobního důchodu. Vysoká inflace má dopad také na zahraniční obchod a to nejen v souvislosti s měnou, ale také podporu dovozu, jelikož zahraniční export bude realizovat vyšší tržby. Valorizace transferních plateb je s inflací jednoznačně spojena a v je jedním z největších otázek, které jsou státem řešeny, pokud roste inflace. V běžném životě je pro spotřebitele nejvíce patrná na zvyšování cen produktů, služeb a energií, právě inflace z tohoto důvodu může ovlivňovat jejich politické preference. V neposlední řadě jeto efekt přerozdělování důchodů, inflace je výhodná pro dlužníky a méně pro věřitele.²¹

²¹ HŘEBÍK, František, OBEČNÁ EKONOMIE. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

2.2 Nezaměstnanost

Při správném definování pojmu nezaměstnanost je důležité najít rozdíl mezi nezaměstnanými a zaměstnanými. Zaměstnaní lidé, jsou ti lidé, kteří vykonávají jakoukoliv placenou práci, taktéž ti, kteří práci mají ale momentálně ji nevykonávají z důvodu nemoci, stávkám či doložené. Na straně druhé lidé nezaměstnaní jsou lidé, kteří práci nemají, ale vyvíjejí jakékoliv úsilí k jejímu získání, a to v období posledních 4 týdnů, nebo byl z práce vysazen a čeká na výzvu k návratu a taktéž ty osoby, které se mají do práce hlásit příští měsíc. Souhrnně jsou nezaměstnaní a zaměstnaní v kategorii ekonomicky aktivního obyvatelstva. Ostatní občané nejsou ekonomicky aktivní, jedná se o dospělé obyvatelstvo, tedy ti, kteří studují, pečují o domácnost, jsou v starobním důchodu nebo invalidé. (Schéma 1) ²²

Schéma 1: Dělení obyvatelstva

Zdroj: Vlastní

2.2.1 Měření nezaměstnanosti

Nezaměstnanost měříme ukazatelem míry nezaměstnanosti, ta je vyjádřena v procentech, U je počet nezaměstnaných a L je počet zaměstnaných.

²² SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William Ekonomie Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192- 4

$$u = \frac{U}{L + U}$$

Oficiální měření nezaměstnanosti provádí Český statistický úřad (ČSÚ) a Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (MPSV). Každá z těchto institucí využívá k měření různé metodiky. ČSÚ využívá terénních výzkumů vybraných souborů obyvatelstva na celém území ČR, zatímco MPSV využívá oficiálních podkladů lokálních úřadů práce.

2.2.2 Přirozená míra nezaměstnanosti

Přirozená míra nezaměstnanosti je taková míra (stav), kdy jsou pracovní trhy v rovnováze, neprojevuje se nedostatek pracovníků, ale také nedobrovolná nezaměstnanost. Je produkován potencionální produkt a ceny i mzdy jsou v rovnováze, nedochází k inflaci. Takovou míru nelze snížit a je považována za normální, tato úroveň se pohybuje mezi 2 % a 5 % a je součástí frikční nezaměstnanosti populace. Frikční nezaměstnaností rozumíme možnost hledání nového zaměstnání spojeného s lepší životní příležitostí i za cenu ztráty stávajícího zaměstnání.^{23 24 25}

2.2.3 Typy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost lze rozlišit na tři typy podle její příčiny. Je to nezaměstnanost frikční, strukturální a cyklická.

Prvním druhem je nezaměstnanost frikční, ta je spojena s kariérním růstem a možností volby na trhu práce. Lidé opouštějí své stávající pracovní místo, aby mohli získat pracovní místo s vyšší mzdou, lepším uplatněním, vzdáleností pro dojíždění do zaměstnání. V mnohých případech toto hledání může zabrat podstatně více času, jelikož si lidé chtějí vybrat vyhovující příležitost a nesahají hned po prvních nabídkách, které se jim naskytnou.

²³ Co je Přirozená míra nezaměstnanosti Peníze.cz - Největší web o osobních financích na českém internetu [online] [cit. 26.01.2023]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/prirozena-mira-nezamestnanosti>

²⁴ Přirozená míra nezaměstnanosti Economy-Pedia.com [online]. [cit. 26.01.2023]. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11039940-natural-rate-of-unemployment>

²⁵ SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192-4

Strukturální nezaměstnanost se pojí se strukturálními změnami v ekonomice, kdy se jednotlivá odvětví přeměňují, jedno odvětví může expandovat na druhé straně jiné odvětví se zmenšuje, to samozřejmě mění nabídku a pracovní trh. Pokud tedy není vysoká nabídka míst v gastronomii, musejí si číšníci hledat nové zaměstnání např. v logistice. Hledání zaměstnání v novém odvětví s sebou přináší různá úskalí, a to především v podobě rekvalifikace (kurzy, řidičské průkazy, školy), což tedy znamená delší dobu pro hledání nového zaměstnání.

Třetím typem je nezaměstnanost cyklická, ta je ovlivněna celkovým hospodářským poklesem, ten postihuje všechna odvětví, což ve výsledku znamená, že lidé nemohou, na rozdíl od nezaměstnanosti strukturální, ani v jiných odvětvích.²⁶

Dalším dělením nezaměstnanosti je podle kritéria dobrovolnosti. Tedy na nezaměstnanost dobrovolnou a nedobrovolnou.

Dobrovolná nezaměstnanost je taková nezaměstnanost, při které si osoba nezaměstnaná hledá zaměstnání za vyšší mzdu než za tu, která v tu dobu převládá na trhu práce. Doba, při které jsou dobrovolně nezaměstnaní bez práce se může lišit v závislosti na poskytování podpory v nezaměstnanosti, jestliže je nízká a na krátkou dobu, pak je hledání nové pracovní pozice značně kratší.

Nedobrovolná nezaměstnanost je u osob, které zaměstnání hledají za mzdu, která na trhu práce převládá, ale nemohou jej nalézt.²⁷

2.2.4 Důsledky nezaměstnanosti

Důsledky nezaměstnanosti jsou kategorizovány na sociální a ekonomické. Dopady ekonomické jsou chápány jako ušlá míra ekonomického zisku, jelikož nejsou plně využity všechny prostředky (všichni nepracují), dosahuje se nižšího produktu, než by bylo možné při maximálním využití práce.

²⁶ HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80–7179–681–6

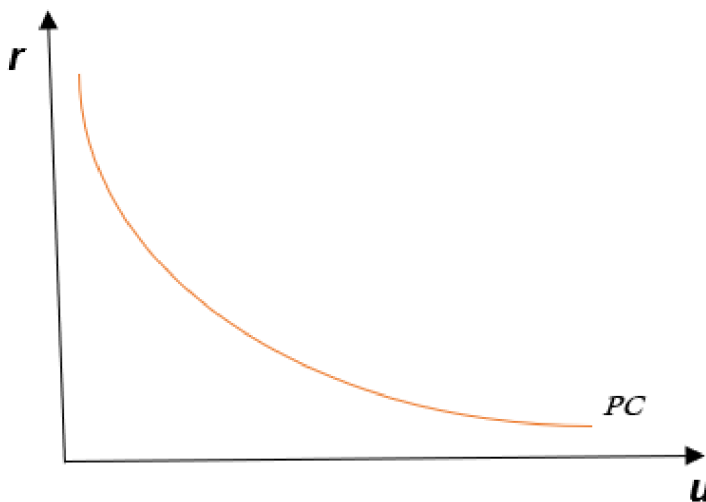
²⁷ SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80–205–0192–4

Společenské (sociální) dopady nezaměstnanosti jsou zejména v oblasti duševního zdraví. Pokud se nedaří jedinci nalézt pracovní uplatnění může dojít k alkoholismu, gamblerství či dokonce sebevraždám.²⁸

2.3 Phillipsova křivka

Phillipsova křivka (značíme PC) vyjadřuje inverzní vztah mezi mírou inflace a mírou nezaměstnanosti, která je nepřímo úměrná k celkovému produktu. (Graf 7)

Graf 7: Phillipsova křivka

SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192-4

Phillipsova křivka vzešla z teorie A. W. Phillipse narozeného na Novém Zélandu, který ve své studii z roku 1958 dával do souvislosti chování mezd a míru nezaměstnanosti ve Velké Británii v období 1861–1957.

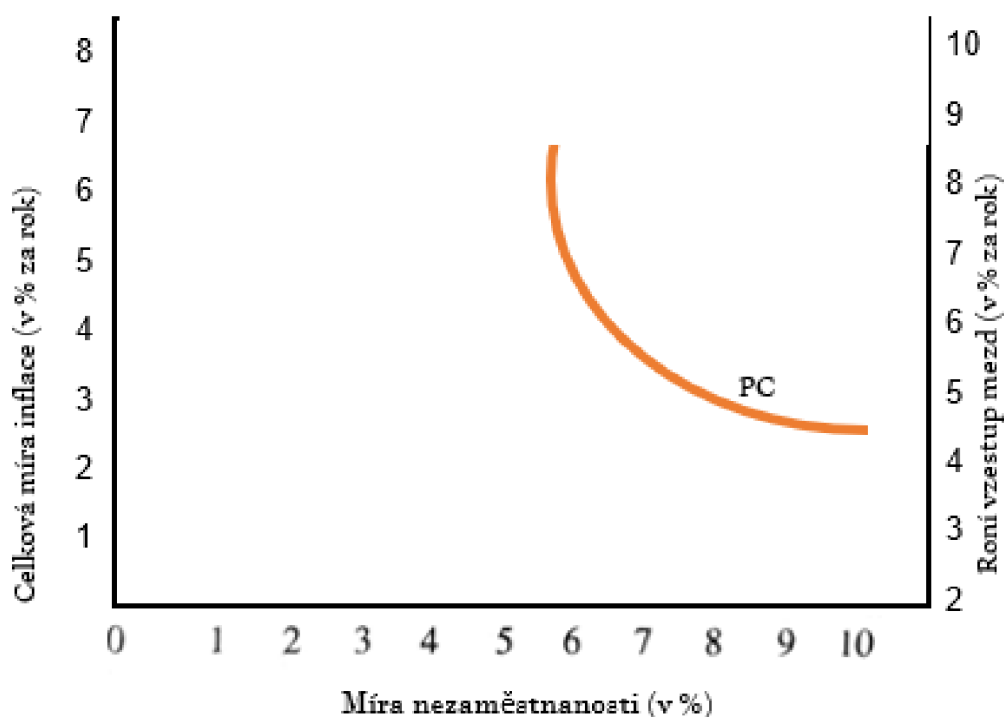
Na grafu (Graf 8) je znázorněna původní podoba PC, pohyb po této křivce doleva znázorňuje snižování nezaměstnanosti a zároveň se snižuje míra růstu cen a mezd.

²⁸ HŘEBÍK, František, *OBEČNÁ EKONOMIE*. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

Na levé straně grafu (Graf 8) je cenová inflace, na druhé straně, tedy stupnici pravé je procentuální změny v nominální mzdové sazbě. Tyto dvě stupnice se liší pouze o předpokládanou míru růstu produktivity práce.

Tento rozdíl lze demonstrovat na aritmetice, jelikož pokud produktivita práce, což je produkt na pracovníka, roste tempem 2 %, a rostou-li mzdy o 6 %, pak průměrné pracovní náklady porostou o 4 %. ²⁹

Graf 8: Původní podoba Phillipsovy křivky

Zdroj: SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192- 4

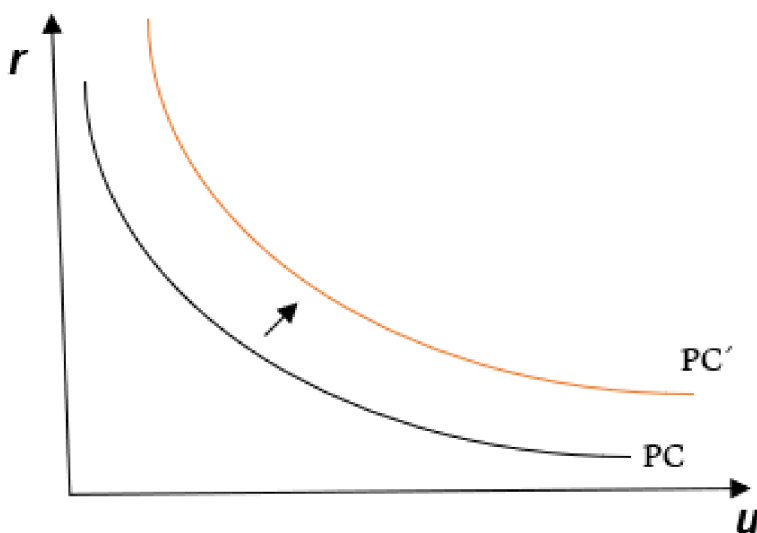
Aplikace původní Phillipsovy křivky byla z počátku docela mylná. Lidé věřili, že snižovat nezaměstnanost je možné přijmutím vyšší, ale stabilní míry inflace.

²⁹ SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192- 4

Ekonomická zpráva prezidenta USA z roku 1969 ukázala nežádoucí účinky nízké nezaměstnanosti, což je vysoká inflace. Data z této zprávy rozšířily přesvědčení o Phillipsově křivce, tedy možnosti volby mezi inflací a nezaměstnaností.

V soudobém pojetí je důležité uvažovat délku sledovaného období, v krátkém období uvažujeme konstantní míru očekávané inflace, to tedy znamená trvalý růst cen, se kterými subjekty pracují ve svých očekáváních. Pokud však dojde k poptávkovému či nabídkovému šoku, může dojít k dramatickému růstu inflace, pak se křivka posouvá směrem nahoru (PC'). (Graf 9)^{30 31}

Graf 9: Posun Phillipsovy křivky

Zdroj: SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192-4

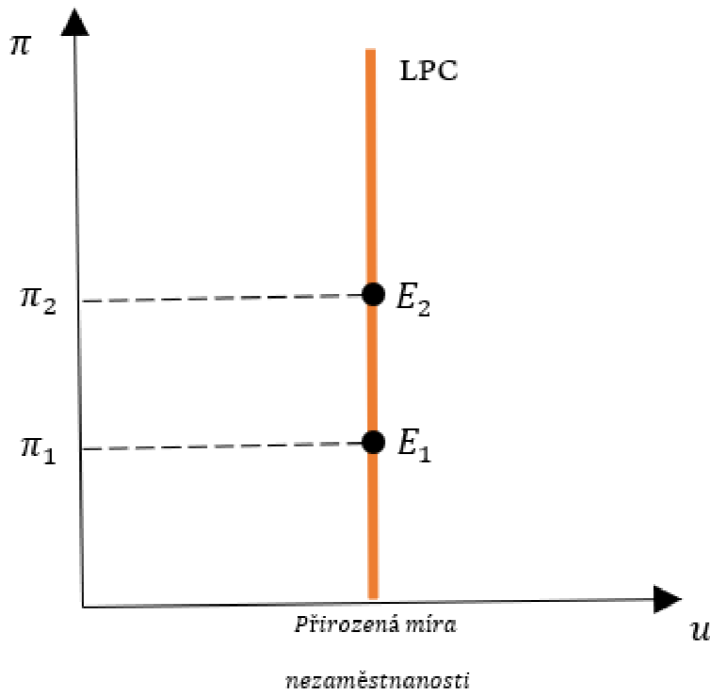
V dlouhodobém horizontu má Phillipsova křivka vertikální tvar, to je zapříčiněno přirozenou mírou nezaměstnanosti. Pokud by vzrostla agregátní poptávka z důvodu „bohatnutí lidí“, pak by se snížila nezaměstnanost, následovalo by zvýšení cen, vyšší inflace by zapříčinila pokles poptávky po zboží, čímž by firmy

³⁰ HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6

³¹ SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192-4

snížily svou výrobu, produkce je snížena, což znamená, že se nezaměstnanost vrací na svou původní úroveň.³² (Graf 10)

Graf 10: Dlouhodobá Phillipsova křivka

Zdroj: SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William *Ekonomie* Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80–205–0192- 4

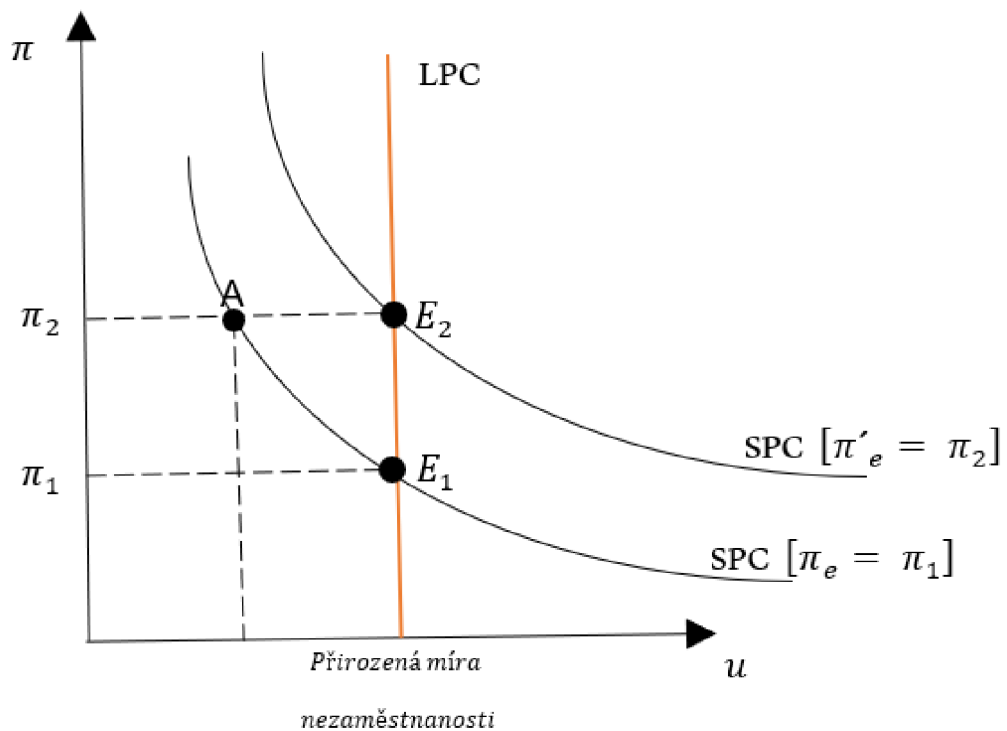
Na grafu je vyznačena situace (Graf 11), kdy je ekonomika v bodě E_1 , což je bod, kdy je v rovnováze a očekávaná míra inflace odpovídá skutečné míře inflace, poté přichází poptávkový šok v podobě fiskální expanze. Fiskální expanzí rozumíme hospodářskou politiku státu, kdy jsou výdaje státního rozpočtu vyšší než příjmy, tato politika má zapříčinit růst ekonomického výkonu.³³

³² HŘEBÍK, František, *OBEČNÁ EKONOMIE*. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

³³ Vztah inflace a nezaměstnanosti. Phillipsova křivka, TUL.cz [online]. [cit. 28.01.2023]. Dostupné z: <https://elearning.tul.cz/>

Firmy nejsou schopny nasytit trh, jelikož se poptávané množství po statcích a službách zvyšuje. V tuto chvíli agregátní poptávka převyšuje agregátní nabídku. Efektem této situace je růst zaměstnanosti, ale také inflace (bod A). Subjekty zareagují na zvýšení cenové hladiny a přizpůsobí svá inflační očekávání. Phillipsova křivka se posouvá z polohy SPC_{π_0} do polohy SPC_{π_1} , nalézáme nový bod rovnováhy E_2 .³⁴

Graf 11: Dlouhodobá a krátkodobá Phillipsova křivka

Zdroj: HŘEBÍK, František, OBEČNÁ EKONOMIE. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

³⁴ HŘEBÍK, František, OBEČNÁ EKONOMIE. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

Je nutné si uvědomit, že ceny a mzdy produktů jsou určovány samotnými ekonomickými subjekty (firmy). V různých dobách ochabují či naopak posilují různá odvětví, což se projevuje také na cenách a mzdách.

3. Praktická část práce

3.1 Míra inflace v České republice

3.1.1 *Období před vstupem do Evropské unie (2002–2003)*

Česká republika byla v roce 2002 již v režimu cílování inflace, který byl nastolen v roce 1998. Cílování inflace je systém, pomocí kterého centrální banka stanoví cílovou výši inflace v určitém období, bankovní rada potom posuzuje a vyhodnocuje rizika nenaplněním této prognózy. Cíl stanovený pro roky 2001 až 2005 byl nastolen na leden 2002 na úroveň 3-5 % a klesajícího plynule do intervalu 2-4 % v prosinci 2005. Tento cíl byl vyhlášen v dubnu 2001 po dohodě ČNB s vládou.

Vývoj inflace vedl ke zpomalení růstu HDP a poklesu cen potravin. Celkovým výsledkem byl pokles inflace pod cílovou hodnotu ČNB, ale také pod průměrnou úroveň států EU. Podobně jako v roce 2001 v ekonomice tedy přetrvávalo prostředí s nízkou inflací. Spotřebitelská inflace se snížila na nejnižší úroveň v rámci transformace do současné doby. Z blížících se k 4 % na začátku roku inflace v průběhu prvního pololetí postupně klesala a v listopadu dosáhla nejnižší hodnoty od roku 1990 (meziročně 0,5 %). Průměrná inflace (1,8 %) v ČR se tak v roce 2002 poprvé v historii dostala pod úroveň inflace v zemích EU ³⁵

Rok 2003 se stále pohybuje v inflačním cílování pro roky 2001–2005, v úvodu výroční zprávy se ČNB opírá o hlavní její cíl, tedy o péči o cenovou stabilitu, což znamená o nízkou a stabilní míru inflace, tedy aby nedošlo k dramatickým výkyvům, pokud by již k takové změně došlo, tak aby byla předvídatelná.

Inflace v roce 2003 byla v průběhu roku velmi nízká a pohybovala se pod cílovou hodnotou. Spotřebitelské ceny v roce 2003 mírně klesají v prvním čtvrtletí, poté se pohybovala změna cen kolem nulových změn, až v závěru roku, tedy v posledním období, došlo k růstu spotřebitelských cen, avšak po celý rok se pohybovala inflace pod úrovní zemí Evropské unie. Česká republika do roku 2003 vstupovala s inflací nižší než cílově stanovenou, očekávalo se však plnění díky

³⁵ Výroční zpráva ČNB 2002 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2003, [online]. [cit.15.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

zrychlování domácího růstu, k tomu opravdu došlo, ale pojilo se s ním také růst reálných disponibilních příjmů domácností. Což vedlo k ochotě k nákupů a investicím vzhledem k poklesu úrokových sazeb. Očekávání spojené s vnějšími faktory však nebylo naplněno. Nižší cenový růst v zahraničí, pevnější kurz české koruny vůči euru a slabá zahraniční poptávky, to vše bylo důvodem k nenaplnění stanoveného očekávání.³⁶

3.1.2 *Období po vstupu do Evropské unie (2004–2007)*

Česká republika na základě referenda vstoupila v roce 2004 do Evropské unie, ve stejném roce se postupně změnila stejné cíle a úkoly podle obsahu Střednědobé koncepce ČNB, platnost prvního dokumentu tohoto typu, kterým se ČNB řídila v letech 2002–2004 končila právě v tento rok. Jeho hlavní body byly zaměřeny zejména na cílování inflace (zdokonalování strategie, určování prognóz), rozvoj spolupráce s Ministerstvem financí ČR v oblasti správy státního dluhu, vysoká míra informační otevřenosti a mnoho dalších. V závěru roku 2004 bankovní rada plnění těchto cílů zanalyzovala a zhodnotila, že úkoly se podařilo splnit. Zároveň schválila novou Střednědobou koncepci na období 2005–2010. Hlavní cíl měnové politiky ČNB je vyjádřen inflačním cílem, tj. úrovní, na které ČNB má snahu inflaci v příslušném období udržet. Ten byl stanoven pro toto období na 2002–2005 klesající pásmo z 5–3 % v lednu 2002 na 4–2 % v prosinci 2005. Nový cíl byl v březnu 2004 vyhlášen ve výši 3 %. Ten měl platit od začátku roku 2006 až do přistoupení ČR k eurozóně. Inflace v minulém roce oproti předcházejícímu období mírně vzrostla a dostala se do cílového pásma. Po většinu roku se pohybovala pod jeho středem.

Meziroční růst spotřebitelských cen již v lednu 2004 překročil dvouprocentní hranici a v červnu se přiblížil úrovni tří procent. V následujících čtyřech měsících se pohyboval nad třemi procenty, když nejvyšší hodnoty (3,5 %) dosáhl v říjnu, a ve zbývajících dvou měsících klesl těsně pod tříprocentní hranici. Spotřebitelská inflace se po celý rok 2004 pohybovala mírně nad úrovní inflace v zemích Evropské unie. Růst inflace ovlivňovaly především nové výše nepřímých daní. Snížila se základní sazba DPH z 22 % na 19 %, taktéž byly přesunuty některé

³⁶ Výroční zpráva ČNB 2003 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2004, [online]. [cit.15.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní-zpravy-ceske-narodni-banky/

produkty a služby ze snížené sazby na sazbu základní, v neposlední řadě došlo k zvýšení spotřebních daní na cigarety, alkohol a benzín. Tyto skutečnosti samozřejmě vedly k růstu cen a následně reakcí na to růst cen i v dalších položkách. Byly i faktorem růstu celkových inflačních očekávání ovlivněných i tehdejší strachem občanů z cenových dopadů vstupu do EU. Ke zrychlení inflace přispěly také sezonně se vyvíjející ceny potravin, které byly ovlivněny především díky růstu cen zemědělských produktů. Vliv vysokých cen v oblasti energetiky byl během roku tlumen stabilním a pevným kurzem koruny k americkému dolaru.³⁷

Rok 2005 byl rokem pro novou Střednědobou koncepci ČNB, ta navazovala na dokument Výzvy pro Českou národní banku na období 2005–2010. Nová koncepce pro roky 2005 – 2010 byla schválena bankovní radou v závěru roku 2004 Mezi hlavní cíle ČNB na období 2005 – 2010 patří především stabilizace inflace na nízké hladině vymezené stanoveným inflačním cíle, spolupráce s vládou při vytváření podmínek pro hladké přijetí eura, zdokonalování nástrojů pro analýzu a predikci a také osvojení nástrojů ECB v oblasti ekonomiky světové, rozvoj výkaznictví a to i výkaznictví do právě do ECB, zaměření na predikci a analýzu rizik, Zajištění dozoru nad domácím finančním trhem v souvislosti s ČNB, změny v oblasti legislativy pojící se především se vstupem do EU a harmonizaci statistik. Komplexní příprava na zavedení jednotné evropské měny včetně uvedení hotovostního eura do oběhu. Zabezpečení funkcí centrální banky informačními a komunikačními technologiemi, testování a průběžná aktualizace Krizového plánu, zprovoznění záložního pracoviště ČNB a jeho zakomponování do Krizového plánu a mnoho dalších cílů.

Inflace v roce 2005 byla ve srovnání s rokem 2004 nižší. Od ledna do srpna se inflace pohybovala pod dolní hranicí. Nejnižší hodnoty dosáhla v květnu (1,3 %), oproti tomu v říjnu dosáhla nejvyšší hodnoty 2,6 %. Spotřebitelská inflace se v

³⁷ Výroční zpráva ČNB 2004 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2005, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní-zpravy-ceske-narodni-banky/

prvních třech čtvrtletích roku 2005 pohybovala pod úrovní zemí EU a v posledním čtvrtletí byla jen nepatrně vyšší. Průměrná míra inflace byla v roce 2005 1,9 %.³⁸

Inflace byla po značnou část roku 2006 vyšší než v roce 2005, ale i přes tuto skutečnost se pohybovala v mezích a těsně okolo inflačního cíle. Ve čtvrtém čtvrtletí se inflace rapidně klesla a nacházela se pod dolní hranicí tolerančního pásma inflačního cíle.

Meziroční růst spotřebitelských cen byl v prvních třech čtvrtletích roku stabilní a pohyboval se na hodnotách 2,7–3,1 %. V říjnu však došlo k zpomalení, a to až téměř na polovinu (1,3 %), to díky zpomalení meziročního růstu regulovaných cen.³⁹

Od počátku roku 2006 je cíl ČNB pro celkovou inflaci stanoven ve výši 3 % s tolerančním pásmem ± 1 %, v roce 2007 inflace vzrostla a postupně se začala přibližovat k cílové hodnotě. V čtvrtém čtvrtletí meziroční růst spotřebitelských cen v důsledku vývoje cen potravin a regulovaných cen zrychlil a hodnoty se pohybovaly nad tolerančním pásmem.

Inflace v České republice až do dubna byla pod úrovní inflace v zemích Evropské unie, ve zbývajících měsících byla výrazně vyšší, a to zejména v závěru roku. Vývoj ovlivňovaly zejména ceny potravin a regulované ceny. Také mohlo dojít k ovlivnění díky změnám na trhu pohonných hmot.⁴⁰

3.1.3 *Období finanční krize (2008–2010)*

V roce 2008 byla světová ekonomika zasažena krizí, právě díky otevřenosti byla ČR taktéž touto krizí ovlivněna. Česká republika byla ovlivněna zahraniční poptávkou, díky krizi došlo k snížení vývozu, což začalo na českou ekonomiku nepříznivě působit. Na začátku roku se míra inflace výrazně zvýšila, to právě změn v oblasti daňových úprav, zvýšila se sazba snížené sazby DPH, a tabákové výrobky postihla spotřebitelská daň. V roce 2008 došlo také k zavedení poplatku

³⁸ Výroční zpráva ČNB 2005 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2006, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky

³⁹ Výroční zpráva ČNB 2006 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2007, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

⁴⁰ Výroční zpráva ČNB 2007 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2008, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

při zdravotním ošetření. Postupem roku se však inflace postupně snižovala, díky snižování cen různých služeb a produktů. ⁴¹

V roce 2009 ekonomická krize dopadla na Českou republiku nejtvrději, to se projevilo na propadu v hospodářském růstu. Což se samozřejmě projevilo na vývoji inflace v České republice. Rok 2009 začínal na hodnotách pohybujících se okolo 2 %, avšak v souvislosti s krizí došlo k jejímu výraznému poklesu až na nulu, což znamenalo neplnění cílového pásma nastaveného pro tento rok. Vliv na vývoj spotřebitelských cen mohly zaznamenat zejména ceny potravin. Situaci pomohla regulace ČNB v oblasti úrokových sazeb a také zvýšení cen pohonných hmot. ⁴²

Celková meziroční inflace dosáhla v prosinci 2010 hodnoty 2,3 %, a nacházela se tak mírně nad úrovní cíle ČNB. Česká ekonomika se v letech 2009–2010 vyvíjela podobně jako ekonomiky ostatních členských zemí Evropské unie, tedy byla silně ovlivněna krizí. V roce 2010 však došlo ke zpětnému oživení české ekonomiky, jelikož došlo opět ke zvýšení zahraniční poptávky ⁴³

3.1.4 „Desátá“ léta 21. století (2011–2019)

Česká republika od roku 2010 udržovala svůj plán v cílování inflace ve stanovené míře přírůstku indexu spotřebitelských cen (CPI) ve výši 2 % s tolerančním pásmem \pm jednoprocentní bod.

V roce 2011 se inflace nacházela většinou poblíž cíle ČNB. V závěru roku došlo k jejímu nárůstu. Nárůst nad úroveň stanovených dvou procent, k byl způsoben zejména plánovaným zvýšením sazby DPH, ke kterému mělo dojít od 1. ledna 2012. Nárůst se promítl zejména do cen potravin, ceny vzrostly s předstihem již v posledních měsících roku 2011.

Míra inflace za celý rok 2011 dosáhla 1,9 %. V prvním pololetí byly inflační tlaky velmi mírné, proto se inflace pohybovala v tolerančním pásmu 2 % nastavených

⁴¹ Výroční zpráva ČNB 2008 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2009, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

⁴² Výroční zpráva ČNB 2009 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2010, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

⁴³ Výroční zpráva ČNB 2010 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2011, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

ČNB, také mírně posilující kurz koruny přispíval k tlumení silných dopadů, způsobených krizí, která s sebou nesla vysoké ceny komodit ze zahraničí. V důsledku nepříznivého vývoje v zahraničí, růst české ekonomiky v průběhu roku postupně zpomaloval. Za celý rok dosáhl 1,7 %. To vše bylo stále způsobeno dluhovou krizí, která začala doléhat na další státy EU. Pomalý růst české ekonomiky byl také spojen s oslabením české koruny právě v závěru roku 2011. Úrokové sazby byly v průběhu roku neměnné, avšak bylo v očekávání jejich rapidní zvýšení. V průběhu roku se nastavení domácích úrokových sazeb neměnilo, došlo však k výraznému posunu očekávaného začátku jejich zvyšování.

44

Měnově politická inflace, což je celková inflace očištěná o primární dopady změn nepřímých daní, se v průběhu roku 2012 postupně snižovala, ale již v závěru roku a se nacházela poblíž dolní hranice tolerančního pásma cíle ČNB, to vyvolalo protiinflační korky domácí ekonomiky.

Pokud bychom se zaměřili na celkovou inflaci, tak ta se nacházela nad hodní hranicí tolerančního pásma stanoveného od roku 2010, v posledním období se do tolerančního pásma opět vrátila. Bylo to způsobeno zejména zvýšením snížené sazby DPH od ledna tohoto roku. Míra inflace dosáhla celkové míry 3,14 %.

I přes pokračující dluhovou krizi v zemích EU byl kurz české koruny relativně stabilní. ČNB snížila úrokovou sazbu pomocí tří kroků a nastavila ji až na téměř nulovou úroveň, tedy na 0,05 %, ČNB také slíbila, že bude tuto téměř nulovou úroveň udržovat až do doby, dokud nedojde v nějakému výraznému inflačnímu tlaku⁴⁵

V roce 2013 se česká ekonomika nenacházela v příznivé situaci, inflace se pohybovala pod cílovým pásmem jako reakce na změny v daňové oblasti. ČNB reagovala svými nástroji již v roce 2012 pomocí úrokových sazeb, ty snížila na téměř nulovou úroveň. V roce 2013 použila další ze svých nástrojů, o kterém již

⁴⁴ Výroční zpráva ČNB 2011 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2012, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

⁴⁵ Výroční zpráva ČNB 2012 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2013, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

informovala společnost v závěru roku 2012, tím nástrojem byl samotný měnový kurz. Již samotné prohlášení ČNB, mělo za následek oslabení a následné stabilizaci kurzu koruny v závěru roku 2012 a počátkem roku 2013, stabilizace vedla k překonání vleklé recese.

Snahy o překonání ekonomické recese nebyly úspěšné, jelikož odeznívala velmi pomalu spolu se spojením s problémy na trhu práce a růstu cen potravin a energií. Inflace se nadále snižovala. Celková inflace se ve čtvrtém čtvrtletí roku 2013 v průměru nacházela v dolní polovině tolerančního pásma cíle, měnově politická inflace se pohybovala hluboko pod jeho dolní hranicí.⁴⁶

„Česká ekonomika zrychlila svůj růst s významným přispěním uvolněné měnové politiky a bezprostřední riziko deflace spojené s propadem domácí poptávky bylo zažehnáno. Český finanční sektor zůstal silný a připravený na splnění nových evropských regulatorních požadavků.“⁴⁷

To jsou úvodní slova pro vydání výroční zprávy pro rok 2014 vydávané ČNB. Po dvou letech ekonomické recese, která pramenila z oslabení zahraniční a domácí poptávky. V roce 2014 bylo riziko inflace záporných hodnot. Došlo však k oslabení kurzu, a to přispělo k vývoji české ekonomiky, která vzrostla o 2 %. To díky kurzovému závazku nastavenému na 27 CZK za 1 €. Oslabení vyvolalo růst vývozu a současně domácích investic. Vše se odráželo na trhu práce a na růstu mezd.

Inflační situace se neměnila ani v roce 2015, celková i měnově politická inflace se po celý rok 2015 nadále nacházely hluboko pod cílem ČNB, resp. pod dolní hranicí jeho tolerančního pásma, které bylo 2 %. Díky růstu cen v průběhu druhého čtvrtletí se hodnoty začaly přibližovat k nule. Za celý rok 2015 tak průměrná míra inflace dosáhla 0,3 %. Tato hodnota byla nejnižší od roku 2003. Hlavním důvodem

⁴⁶ Výroční zpráva ČNB 2013 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2014, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

⁴⁷ Výroční zpráva ČNB 2014 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2015, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

takto výrazně nízké inflace byla cena paliv, pohonné hmoty klesly na cenách zejména protože se propadaly samotné světové ceny ropy.

Jádrová inflace na druhé straně stále rostla, v roce 2015 se její hodnota rovnala téměř 1,5 %, to byla nejvyšší hodnota od roku 2008. Hospodářská situace se stále zlepšovala, to bylo spojeno zejména se zaměstnaností a mzdami, v obou těchto případech docházelo stále k růstu.⁴⁸

Rok 2016 byl pro Českou republiku stále ve znamení jejího ekonomického růstu, ten však pozvolna začal zpomalovat. Růst byl podpořen domácími i vývozem. Růst byl zhruba 50 % oproti předešlému období, v důsledku poklesu investic vlády i soukromých subjektů, které spolufinancovala Evropská unie. I v roce 2016 se nepodařilo plnit inflační cíl, inflace byla stále hluboko pod dolní hranici tolerančního pásma. Tedy alespoň ve značné části roku, jelikož v závěrečném období se ČNB podařilo konečně cíl splnit, a to právě cílovými 2 %. Koruna se pohybovala nad kurzovním závazkem 27 korun za euro. Úroková sazba byla stále na téměř nulové úrovni, tak jak ČNB slíbila v roce 2012. K růstu české ekonomiky v roce 2016 ve výši necelých dvou a půl procent přispěla zejména spotřeba domácností a v menší míře i čistý vývoz.

Inflace se ve většině měsíců stále pohybovala na velmi nízkých hodnotách, to bylo zapříčiněno nízkými cenami potravin, surovin i energií. V závěrečných měsících narostly ceny potravin a také začaly opět růst ceny pohonných hmot, díky tomu po téměř čtyř letech dosáhla 2 %, tedy inflačního cíle ČNB. Taktéž lze říct, že příznivý vliv na situaci měla i elektronická evidence tržeb. Ta v roce 2016 byla zavedena v odvětvích stravování a ubytování. Zavedení EET mělo vliv na dopad cen potravin.⁴⁹

Inflace se po celý rok 2017 nacházela v horní polovině tolerančního pásma cíle ČNB. Tedy po řadě let se konečně podařilo ČNB plnit inflační cíl po celý rok. Stále je nastaveno 2 %, která byla nastavena podle praxe vyspělých ekonomik.

⁴⁸ Výroční zpráva ČNB 2015 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2016, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní-zpravy-ceske-narodni-banky/

⁴⁹ Výroční zpráva ČNB 2016 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2017, [online]. [cit.22.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní-zpravy-ceske-narodni-banky/

Ekonomický růst dosahoval až 4,6 %, který pramenil z uvolněné měnové politiky a zahraniční poptávky. V témže roce došlo k opuštění kurzovního závazku, ke kterému došlo v dubnu, to díky udržitelnému plnění podmínek pro plnění cíle. Koruna díky tomu posilovala. To vše napomohlo k dalšímu kroku, ČNB si mohla dovolit zdvojnásobit úrokové sazby.⁵⁰

V roce 2018 pokračoval hospodářský růst, byť byl tento režim zpomalený, taktéž byla rekordně nízká nezaměstnanost, což působila obrovskou tenzi na trhu práce. Jelikož byl velký počet pracovních míst a zároveň vysoká zaměstnanost, došlo k velkému nárustu mezd. Vysoká mzdová dynamika a progresivní rychlý růst ekonomiky vyvolaly inflační tlaky.

Inflace se v naší republice pohybovala v tolerančním pásmu 2 %, v listopadu a v prosinci se dokonce rovnala 2 %, proinflačně se chovaly i zahraniční ceny, což korelovalo s cenami dovozu. Vše bylo také spojeno s oslabujícím kurzem koruny vůči euru. ČNB reagovala na inflační tlaky zvyšováním úrokových sazeb. Došlo celkem pětkrát k jejich navýšení.⁵¹

V roce 2019 se musela Česká republika potýkat se zpomalením hospodářského růstu, sice si udržela poměrně progresivní tempo, ale v dalších státech nejen Evropské unie docházelo k zpomalením poměrně výrazným. Nejpodstatnější pro českou ekonomiku bylo zpomalení v SRN, jelikož pro nás představuje významného partnera v oblasti exportu. Stále solidní tempo udržované na našem území vyvolávalo inflační tlaky, taktéž stále rostly mzdy z důvodu vyhrocené situace na trhu práce. Na tlaky ČNB reagovala opětovným zvýšením úrokových sazeb, a to zejména právě kvůli zahraničním nejistotám.

Inflace se pohybovala na horní hranici inflačního cílového pásma, v listopadu a prosinci inflace vzrostla a nadnášela se nad horní hranici pásma. Průměrná inflace v roce 2019 činila 2,8 %⁵²

⁵⁰ Výroční zpráva ČNB 2017 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2018, [online]. [cit.22.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

⁵¹ Výroční zpráva ČNB 2018 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2019, [online]. [cit.22.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

⁵² Výroční zpráva ČNB 2019 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2020, [online]. [cit.24.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

V závěru roku 2019 přichází onemocnění COVID – 19, které přináší pro celý svět velké ekonomické změny.

3.1.5 *Koronavirová krize (2020–2021)*

Rok 2020 byl již ve znamení koronavirové krize, opatření přijímaná u nás i ve světě výrazně ovlivnily hospodářský růst i měnový vývoj. Ekonomický vývoj negativně ovlivnil i světový obchod, a to ve své podstatě ve všech zemích světa. ČNB reagovala na situaci v podobě snižování úrokových sazeb, koruna byla již na jaře oslabena, vzhledem k propuknutí pandemie.

Inflace byla stále ovlivněna předešlými lety, to tedy znamenalo, že se pohybovala po většinu roku 2020 nad horní hranicí tolerančního pásma. V závěrečných měsících roku se snížila až do blízkosti inflačního cíle. Průměrná inflace v roce 2020 dosáhla 3,2 %⁵³

I v roce 2021 je tuzemský hospodářský vývoj ovlivněn pandemií koronaviru, a to opravdu významně. Již na začátku roku se ekonomická aktivita České republika klesla, jelikož bylo zapotřebí přijmout řadu protiepidemických opatření. Na jaře mohlo dojít k uvolnění některých opatření, což přineslo částečnou rekonvalescenci, na podzim zasahuje náš stát další vlna, ale přijmutí opatření už vývoj brzdila mnohem méně.

Zachování vývoje růstu napomáhaly zejména samotné domácnosti, jelikož po uvolnění opatření si občané vynahrazovali odepřené potřeby. Domácnosti měly možnost si naspořit větší objem finančních prostředků, protože bylo mnoho omezení a mzdy stále rostly. Podpora přicházela i ze strany státu, občany podpořila několika způsoby. Ta přišla ve formě zrušení superhrubých mezd, valorizace důchodů nad zákonný rámec a také ve formě řady státních příspěvků.

Problém stále přetrvával ze strany zahraničních výrobců, jelikož se částečně omezil dovoz, byl nedostatek výrobních materiálů. To zaznamenal hlavně automobilový průmysl. Vstupy pro výrobu stoupají na ceně, silná poptávka a zároveň slabá nabídka, to vše napomohlo v druhé polovině roku k ovlivnění inflace na našem území. Začala se rapidně vzdalovat od inflačního cíle. Ceny začaly

⁵³ Výroční zpráva ČNB 2020 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2021, [online]. [cit.24.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní-zpravy-ceske-narodni-banky/

raketově narůstat ve všech odvětvích na celém území. Výrobci si nárůsty cen kompenzovali své ušlé zisky z doby restrikcí. Ostře zdražující nemovitosti měly velký vliv na index spotřebitelských cen. Ceny energií na světových burzách se v českém prostředí v roce 2021 však ještě neměly šanci zcela projevit, jelikož bylo částečně odpuštěno DPH právě na tyto položky. Vzhledem k těmto faktorům inflace dosáhla 6 %, což je hodnota, kterou česká republika neokusila delší řadu let. Průměrně za celý rok činil meziroční přírůstek spotřebitelských cen 3,8 %, byl to nejvyšší přírůstek v ČR od roku 2012.⁵⁴

⁵⁴ Výroční zpráva ČNB 2021 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2022, [online]. [cit.24.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní-zpravy-ceske-narodni-banky/

3.2 Míra nezaměstnanosti v České republice

3.2.1 Období před vstupem do Evropské unie (2002–2003)

Nezaměstnanost byla v roce 2002 podobná ve svém vývoji i letem předešlým. K meziměsíčnímu nárůstu nezaměstnanosti došlo v lednu, červnu, červenci, srpnu a prosinci.

Napomáhaly tomu především termínované pracovní poměry, to se projevilo především v lednu, meziměsíčně vzrostla z 8,9 % na 9,4 %, v červnu byli zaznamenáni noví uchazeči, jelikož začala evidence absolventů všech úrovní vzdělávacích institutů. Jednalo se o nárůst z 8,6 % na 8,7 %. Trend přetrvával až do srpna, úroveň dosáhla 9,4 %. V podzimních měsících byla úroveň nezaměstnanosti téměř stabilní. Až v posledním měsíci byl zaznamenán nárůst na hodnotu 9,8 %, což byla nejvyšší hodnota roku 2002. Důvodem bylo ukončení sezonních zaměstnání (stavebnictví, zemědělství).

Průměrná míra evidované nezaměstnanosti v roce 2002 činila 9,2 %. V porovnání v roce 2001 činila 8,5 %, lze tedy konstatovat, že průměrná míra nezaměstnanosti lehce vzrostla.

Politika zaměstnanosti vycházela v roce 2002 z obsahu střednědobé koncepce MPSV a soustředila se na čtyři základní body:

- Snižovat počet nezaměstnaných pomocí jejich kvalifikování a budování motivace k přijetí do zaměstnání.
- Zvýšit zaměstnanost u specifických ohrožených skupin ve spolupráci se zaměstnavateli.
- Zaměřit se na regiony s vysokou mírou nezaměstnanosti (Moravskoslezský a Ústecký kraj) a přispět ke snížení sociálních kolizí.
- Důsledně plnit Národní akční plán zaměstnanosti 2002, který byl v témže roce základním dokumentem v této oblasti schváleným vládou.

Celkový přístup musel vycházet z tehdejších závazků, které vycházely z úmluv s Evropskou komisí a OECD.

2003 byl svým vývojem podobný roku 2002, opět docházelo k meziměsíčním nárůstům zejména v červnu, červenci, srpnu, září a prosinci. Leden byl tradičně

ve znamení termínovaných pracovních poměrů, míra se vyšvihla z hodnoty 9,8 % na hodnotu 10,2 %. Letní měsíce byly ovlivněny evidencí nezaměstnaných, kteří čerstvě absolvovali ve vzdělávacích institucích, meziměsíční přírůstek kulminoval v září, kdy se přišlo evidovat absolventů nejvíce, hodnota meziměsíční nezaměstnanosti se rovnala 10,2 %. Nejvyšší míra nezaměstnaností byla zaznamenána v prosinci, jelikož ji ovlivnila sezonní povolání v oborech stavebnictví, zemědělství a sezonních služeb.⁵⁵

Pomalejší pokles nezaměstnanosti v prvních dvou čtvrtletích posun nezaměstnanosti na vyšší úroveň. průměrná míra evidované nezaměstnanosti v roce 2003 v tuzemsku tak dosáhla 9,9 %.

Národní akční plán zaměstnanosti pro rok 2003 měl vztyčen řadu cílů. Mezi ty nejdůležitější patřilo:

- Zaměřit se na snožování dlouhodobé nezaměstnanosti v znevýhodněných skupinách.
- Zprostředkovat občanům potřebnou rekvalifikaci a poradenství pro získávání zaměstnání.

Většina stanovených cílů přímo korelovala se střednědobou koncepcí MPSV v oblasti politiky zaměstnanosti, sledování těchto vytyčených cílů mělo zacílit snížení dlouhodobé nezaměstnanosti.⁵⁶

3.2.2 *Období po vstupu do Evropské unie (2004–2007)*

I rok 2004 se řídil stejným schématem jako roky předešlé. Počet uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2004 byl, vlivem příznivějšího vývoje o 745 osob než předešlý rok téhož dne, na druhé straně byla v roce vyšší nezaměstnanost než rok předešlý, a to téměř o deset tisíc občanů.

⁵⁵ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2002, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2003, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁵⁶ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2003, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2004, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2004 podle původní metodiky (10,2 %) tak byla vyšší než v roce 2003 (9,9 %). Meziroční rozdíly se začaly snižovat až ve třetím čtvrtletí, kdy se postupně rok 2004 vrátil na míru téměř stejnou jako v roce 2003.

Hlavním cílem NAPZ 2004 bylo motivovat občany k nalezení a udržení nového zaměstnání, Česká republika začala pracovat na nových projektech, které měly vyvářet nové pracovní příležitosti pro občany z ohrožených regionů. Nově se také ČR musela řídit principy a cíli Evropské strategie a cílem Lisabonského procesu, vzhledem k vstupu do Unie.⁵⁷

Meziroční pokles počtu uchazečů v evidenci se v prvních čtvrtletích 2005 postupně prohluboval, červenec byl měsíc s nejnižší hodnotou. Od závěru prázdnin se postupně pokles začal opět zmenšovat, v závěru roku však došlo opět k dosažení hodnot odpovídajících červenci.

Počet uchazečů o zaměstnání byl o 5,8 % nižší než před rokem. K 31. 12. 2005 byla vykázána míra nezaměstnanosti 8,9 %, jednalo se o 0,6 p. b. menší míru než v roce 2004. Důvodem byla vyšší čísla zaznamenaná na počátku roku.⁵⁸

Počet uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2006 činil 448,5 tisíc. Tendence k poklesu byly vyvolány zařazením občanů do rekvalifikačních kurzů. Míra nezaměstnanosti byla po celý rok meziročně nižší. Rozdíly míry nezaměstnanosti se postupem roku prohlubovaly. Nejnižší hodnoty bylo možné zaznamenat v posledním měsíci roku. Průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2006 činila 8,1 %, což je hodnota výrazně nižší než v předešlém období.⁵⁹

I rok 2007 se nesl ve znamení poklesu počtu nezaměstnaných, dynamika poklesu však byla ještě výraznější než v roce 2006. Z dlouhodobého pohledu pozitivní

⁵⁷ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2004, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2005, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁵⁸ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2005, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2006, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁵⁹ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2006, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2007, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

tendence poklesu nezaměstnanosti vycházela z ekonomického vývoje. Ekonomický vývoj probouzel v zaměstnavatelích poptávku po zaměstnancích. Vliv na vývoj trhu práce také měla tehdejší demografie, tedy rozložení obyvatel podle jejich počtu a věku.

Míra nezaměstnanosti klesla v počátcích roku, v březnu však došlo k jejímu radikálnímu poklesu a v následujících měsících až do závěru roku se vyvíjela podobným způsobem jako v předešlých obdobích. Průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2007 nabyla hodnoty 6,6 % a byla tedy podstatně nižší než v roce 2006.⁶⁰

3.2.3 *Období finanční krize (2008–2010)*

V roce 2008 se Česká republika mohla pyšnit ještě nižší mírou nezaměstnanosti, její průměr byl nabyt hodnoty 5,4 %, a to přes klesající tendenci v průběhu roku. V letních měsících nabyla nejnižší hodnoty od roku 1996. Míra se pohybovala na hraně 5 %. Poté na podzim došlo k její stabilizaci a ke konci roku k jejímu nepatrnému nárůstu. Rok byl zakončen 6 %, stejně tak jako v předešlém roce.

Pro roky 2008–2010 došlo k signifikaci nového strategického dokumentu. Tím dokumentem byl Národní program reforem České republiky na období 2008–2010. Nově se mezi priority v otázkách zaměstnanosti zařadil také cíl pro tvorbu pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením či podpory žen v zaměstnání s informačními a komunikačními technologiemi.⁶¹

Situace na trhu práce byla v roce 2009 ovlivněna světovou hospodářskou krizí, své dopady začal tuzemský trh zaznamenávat v posledním čtvrtletí období. Pokles poptávky způsobil nedostatek zakázek, zaměstnavatelé byli nuceni propustit své zaměstnance. Prvními subjekty, které musely k tomuto kroku přistoupit byly podniky z oblasti automobilového průmyslu. Míra rostla po celé období, dopady krize nebyly tlumeny ani obvyklými pozitivními vlivy v jarních měsících.

⁶⁰ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2007, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2008, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁶¹ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2008, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2009, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Průměrná míra nezaměstnanosti za rok 2009 se zvýšila na 8,0 %, tato hodnota byla oproti předešlým letem, které se chovaly opačnou tendencí výrazně vyšší.⁶²

Vliv krize byl patrný i v prvním čtvrtletí roku 2010, míra nezaměstnanosti stále rostla a v únoru dosáhla svého píku, hodnota byla rovna 9,9 %, taková hodnota byla nejvyšší od roku 2004. V druhém čtvrtletí působením sezonních vlivů došlo k malému poklesu. V září opět došlo k mírnému růstu, vzhledem k evidenci absolventů škol. Průměrná míra nezaměstnanosti za rok 2010 meziročně zvýšila z 8,0 % v roce 2009 na 9,0 %.⁶³

3.2.4 „Desátá“ léta 21. století (2011–2019)

I přes fakt že v roce 2011 hrubý domácí postupně ztrácel na tempu, na vývoji nezaměstnanosti se výrazně neprojevil. Rok 2011 se vyvíjel velmi tradičně, byl ovlivněn sezonními vlivy jako jsou termínované pracovní poměry, evidence absolventů či sezonní zaměstnaní. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v roce 2011 poklesl na 507,8 tisíc z původní hodnoty cca 527 tisíc.

Politika zaměstnanosti byla stále velmi výrazně ovlivněna světovou hospodářskou krizí. Hlavním dokumentem v roce 2011 pro politiku zaměstnanosti byla „Evropa 2020“ a na ní navazující usnesení vlády České republiky č. 434. Její hlavním cílem bylo zvýšit ve skupině 20–64 let zaměstnanost na 75 %, sekundární cíle byly následující:

- Zvýšit míru nezaměstnanosti u mladistvých
- Zvýšit míru zaměstnanosti u žen ve věku 20–65 let na 65 %
- Snížit míru nezaměstnanosti u osob s nízkou rekvalifikací⁶⁴

Vývoj v roce 2012 byl spíše negativní, pokud bychom jej srovnávali s rokem 2011 a jeho progresivním vývojem z důvodu malého oživení tuzemské ekonomiky. První pololetí přineslo meziroční pokles nezaměstnanosti, avšak tato tendence

⁶² Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2010, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁶³ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2011, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁶⁴ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2011, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2012, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

nebyla nikterak silná a spíše zpomalovala. Druhé pololetí již bylo ovlivněno hospodářskou recesí a nezaměstnanost začala opět narůstat. Rok 2012 byl tedy zakončen hodnotou 9,1 %. Průměrná míra nezaměstnanosti za rok 2012 díky nižším hodnotám v 1. pololetí zůstala stejná jako v roce předešlém – 8,6 %.

Rok 2012 opět navazuje na Národní program reforem České republiky 2011, kdy cíle zůstávají v této oblasti stejné, tedy zvýšení celkové míry zaměstnanosti ve věkové skupině 20–64 let na 75 %.⁶⁵

Důsledkem recese v roce 2013 se v první polovině roku nezaměstnanost meziročně zvyšovala. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v roce 2013 vzrostl o šedesát tisíc oproti minulému roku. V roce 2013 bylo evidováno na 564,4 tisíc nezaměstnaných občanů.

Změna tempa růstu HDP z třetího čtvrtletí se projevila až v polovině roku 2014, kdy došlo ke snížení meziročního počtu registrovaných na ÚP ČR. Již v polovině roku dosáhl jejich počet 537,2 tisíc a dostal se o 3,3 tis. Nižší hodnotu, než tomu bylo doposud, v průběhu roku tendence stále přetrvávala, konec roku zaznamenal hodnotu pouze 541,9 tisíc uchazečů o zaměstnání. Průměrný PNO za rok 2014 zůstal na stejné úrovni jako v roce 2013, tj. 7,7 %.⁶⁶

Českou republiku čekal příznivý vývoj ekonomiky, ten se pochopitelně projevil dalším poklesem nezaměstnanosti, zejména na počátku roku 2015 se meziroční rozdíly dále prohlubovaly. Na konci 1. pololetí 2015 byl počet uchazečů o zaměstnání 451,4 tisíc. V polovině roku se pokles uvolňoval, na konci roku bylo evidováno 453,1 tisíc občanů.

Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v roce 2015 poklesl na 478,9 tisíc, průměr klesl o osm desítek uchazečů oproti roku 2014. Průměrný PNO, jehož

⁶⁵ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2013, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2014, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁶⁶ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2014, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2015, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

hodnoty se pro roky 2013 a 2014 rovnaly, poklesl na 6,6 %. Pokles byl tedy o více než jeden procentní bod.⁶⁷

Tempo klesání nadále zpomalovalo i v roce 2016, byť jen nepatrně. I tak bylo ke konci roku 2016 evidováno o téměř 72 tisíc uchazečů než v předchozím období. Zpomalení bylo nejvíce pocítěno v prvním pololetí, ve druhém pololetí se naopak tempo slabě zrychlilo. Zpomalení poklesu nezaměstnanosti je patrné i z vývoje podílu nezaměstnaných osob PNO, který měl na konci roku 2015 hodnotu 6,2 %, hodnota na konci roku 2016 poklesla na 5,2 %. Tempo podle ukazatele PNO tedy zpomalilo o více než jeden procentuální bod. Průměrný PNO se snížil taktéž o 1 bod, klesl na hodnotu 5,6 %. Vliv na tento vývoj měl v roce 2016 nepatrný pokles obyvatel v tomto roce.⁶⁸

V roce 2017 byla tendence poklesu ve srovnání s rokem 2016 intenzivnější v důsledku ekonomického pokroku a růstu v tomto roce. Meziroční pokles byl vyměřen na více než 100 000 tisíc osob. Zrychlení provázelo celý rok 2017, nepatrný pokles jsme mohli zaznamenat v květnu a červnu.

Průměrný počet uchazečů v roce 2017 poklesl na 317,6 tis., což bylo o 88,4 tis. méně, než jejich průměrný počet v roce 2016. Dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let, rozhodujících pro výpočet podílu nezaměstnaných osob 4, bylo 294,9 tis., tj. méně o 92,3 tis. Zrychlení poklesu nezaměstnanosti je patrné i z vývoje podílu nezaměstnaných osob (PNO), který měl na konci roku 2016 hodnotu 5,2 % (o 1,0 p. b. méně než na konci roku 2015), a k 31. 12. 2017 poklesl na 3,8 %, a meziroční rozdíl dosáhl 1,4 p. b. Průměrný PNO se v roce 2017 snížil na 4,3 %, tj. o 1,3 p. b.

Zrychlení poklesu nezaměstnanosti je patrné i z vývoje ukazatele PNO, který měl na konci roku 2017 nabývat hodnotu 3,8 %, meziroční rozdíl byl tedy ve výši

⁶⁷ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2015, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2016, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁶⁸ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2016, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2017, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

1,4procentních bodů. Průměrný PNO se v roce 2017 snížil na hodnotu 4,3 %, což bylo meziročně o 1,3 % méně.⁶⁹

Pokles nezaměstnanosti z důvodu strukturální nerovnováhy na trhu práce začal v roce 2018 zpomalovat. V srovnání s úbytkem evidovaných osob předchozích období, kdy byl počet o více než 100 000 uchazečů snížen, v roce 2018 došlo k poklesu jen o 49,1 tisíc. Vývoj snižování se zpomalil více než o polovinu.

Zpomalení lze opět sledovat i na ukazateli PNO, který měl na konci roku 2018 hodnotu 3,1 %, hodnota je nižší jen o 0,7 % bodů. Průměrný PNO v roce 2018 klesl na 3,2 %.⁷⁰

3.2.5 Koronavirová krize (2020–2021)

I přes vývoj onemocnění COVID-19 v globálním měřítku, a především v Číně na konci roku, v České republice pandemie v roce 2019 ještě nepropukla. Opětovné zpomalení nezaměstnanosti bylo patrné v průběhu celého roku. Pokles nezaměstnanosti ve srovnání s předchozím rokem opět zpomalil. Zpomalení bylo výrazné, jelikož pokles počtu uchazečů evidovaných na Úřadu práce České republiky byl jen o 16 tisíc nižší než v roce 2018.

Zpomalení je opět možné vyčíst z PNO, hodnota na konci roku byla 2,9 %, v předchozím období bylo na konci zaznamenána hodnota 9,9 %, můžeme mluvit o téměř zanedbatelném rozdílu. Průměrný PNO se v roce 2019 snížil na 2,8 % a meziroční rozdíl činil pouze 0,4 %.

Politika zaměstnanosti se stále řídila programem „Evropa 2020“ a na ní navazující strategie „Národní program reformy České republiky“, kdy primárním a hlavním cílem (národním) zvýšení celkové míry zaměstnanosti ve věkové skupině 20-64 let na 75 %, sekundární cíle zůstávaly taktéž neměnné. Dílčí cíle byly především zvýšení míry zaměstnanosti žen na 65 %, zvýšení míry zaměstnanosti starších pracovníků ve věku 55-64 let na 55 %, snížení míry nezaměstnanosti mladých

⁶⁹ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2017, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2016, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁷⁰ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2018, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2019, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

osob o třetinu oproti roku 2010, snížení míry nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací o čtvrtinu oproti roku 2010.⁷¹

V roce 2020 došlo ke změně tendence snižování nezaměstnanosti. V jarních měsících začalo být patrné, že se trend mění díky šíření onemocnění COVID-19. Výrazně začala stoupat v březnu a v dubnu, mírnější povahu měla v letních měsících. Průběh byl však stále umírňován opatřeními vlády pro udržení míry nezaměstnanosti v rámci programu Antivirus.

došlo ke změně dosavadního klesajícího trendu vývoje nezaměstnanosti, jehož příčinou bylo zejména šíření nemoci COVID-19. Tato změna se projevila nejdříve stagnací nezaměstnanosti v březnu, výraznějším nárůstem v dubnu a mírnějším nárůstem v květnu a červnu. V polovině roku činil meziroční nárůst nezaměstnaných 73,9 tis., ve 2. pololetí již došlo pouze k jejich nepatrnému nárůstu. Relativně mírný průběh byl důsledkem přijatých opatření na podporu udržení zaměstnanosti, především cíleného programu na podporu zaměstnanosti Antivirus.

Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu vzrostl na 4,0 %, což bylo o více než jeden procentuální bod meziročního rozdílu. Vliv na vývoj nezaměstnanosti měl také úbytek obyvatel (15-64 let) spojený s onemocněním.⁷²

⁷¹ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2019, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2020, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

⁷² Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2020, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2021, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

3.3 Phillipsova křivka v České republice

Pro sestavení křivky byla využita data dostupná z ČSÚ a zvoleno období mezi lety 2002 až 2021. Data (Tabulka 2) byla graficky znázorněna v bodovém grafu s využitím softwaru MS Excel vytvořila graf (Graf 12). Pro kvantifikaci povahy vztahu mezi mírou nezaměstnanosti a mírou inflace byla použito regresní analýzy, která oproti klasické korelační analýze umožňuje popsat i nelineární povahu vztahu. V zásadě se tedy zpracovávanými daty proloží křivka, která v co nejvyšší míře odpovídá zkoumaným datům.⁷³

V programu MS excel bylo aplikováno funkce – „Přidat spojnicí trendu“, což je spojnice, která má podobu přímky či křivky a protíná body, tak aby co nejlépe vystihla vztah zvolených veličin. Pro matematické vyjádření je využito koeficientu determinace R^2 , který vyjadřuje těsnost vztahu s využitými daty.

Tabulka 2: Data pro sestavení křivky (2002-2022)

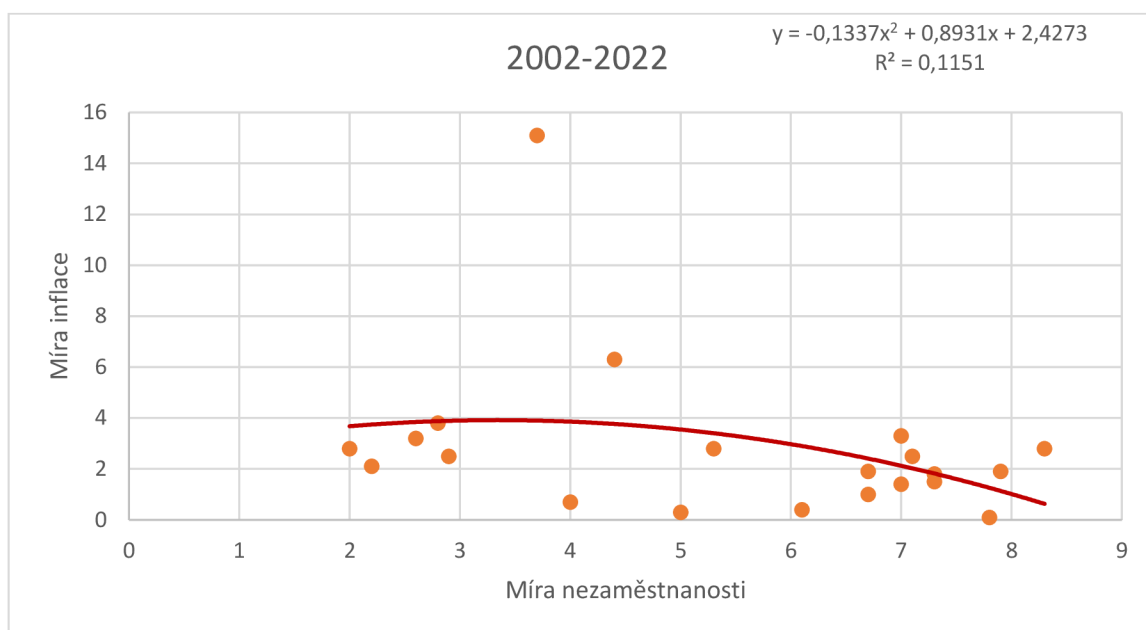
Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Míra inflace	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1	1,5	1,9
Míra nezaměstnanosti	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
3,3	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8	15,1
7	7	6,1	5	4	2,9	2,2	2	2,6	2,8	3,7

Zdroj: ČSÚ online Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

⁷³ Regresní a korelační analýza – Lean Six Sigma [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://lean6sigma.cz/regresni-a-korelacni-analyza/>

Graf 12: Vztah mezi inflací a nezaměstnaností (roční data 2002-2021)

Zdroj: data ČSÚ Dostupné z: Zdroj: ČSÚ online Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

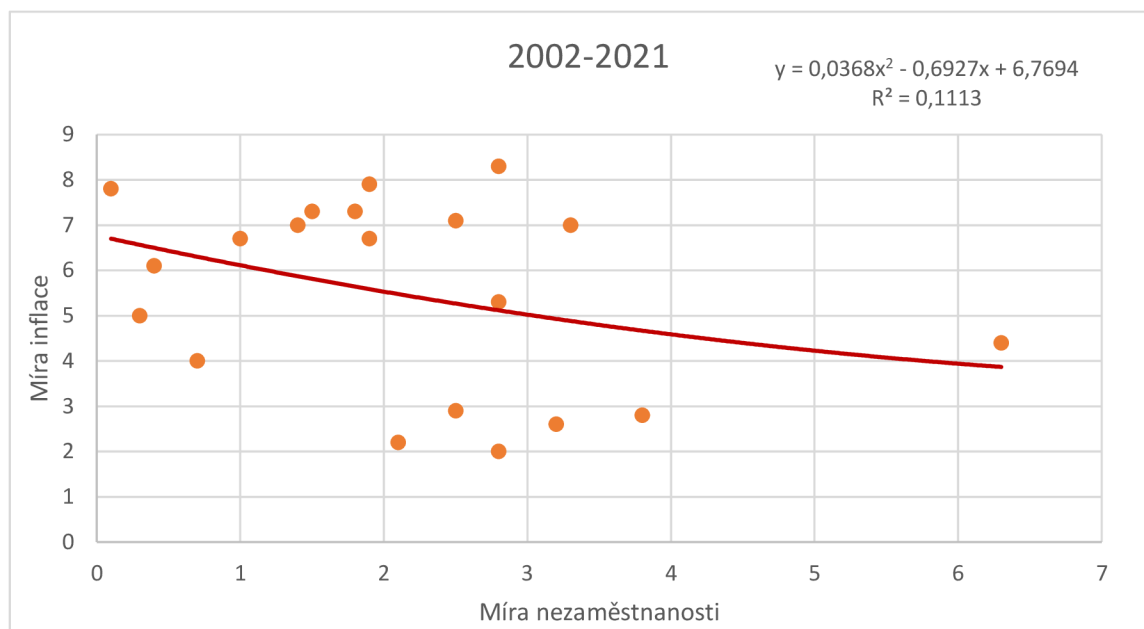
vlastní zpracování

Na sestaveném grafu je patrné, že se spojnice trendu nechová stejným způsobem jako Phillipsova křivka. Pro spojnici trendu byl zvolen polynom 2. řádu. Koeficient determinace $R^2 = 0,1151$, což je poměrně nízká míra. Důvodem nízké míry podobnosti může být velké časové období a uvažování jen průměrných ročních hodnot. Rovnice ve tvaru $y = -0,1337x^2 + 0,8931x + 2,4273$ neodpovídala skutečným hodnotám a přibližovala se k nim jen malou měrou, proto ji nelze považovat za spolehlivou ve smyslu korespondování teoretických hodnot se skutečnými daty o inflaci a nezaměstnanosti.

Analýza na ročních datech byla provedena opakovaně, avšak byla vyloučena data z roku 2022. Hodnoty inflace jsou oproti průměrným hodnotám značně odlišné. Průměrná míra inflace za rok 2022 činila 15,1 %. Tato hodnota byla druhou nejvyšší hodnotou od vzniku samostatné České republiky. Vyšší byla pouze v roce 1993, a to 20,8 %. V roce 2022 takto vysokou míru inflace ovlivnilo hned několik

faktorů. Stále lze hovořit o dopadech pramenících z pandemie koronaviru. Příčinou byla také probíhající válka na Ukrajině.^{74 75} (Graf 13)

Graf 13: Vztah mezi inflací a nezaměstnaností (roční data 2002-2021)

Zdroj: data ČSÚ Dostupné z: Zdroj: ČSÚ online Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

vlastní zpracování

Po vyloučení dat z roku 2022 je výsledkem křivka, která koresponduje se standartním tvarem teoretické Phillipsovy křivky. Koeficient determinace nabývá hodnoty $R^2 = 0,1113$, což je stále velmi nízká hodnota, což tedy znamená, že nepotvrzuje vzájemný vztah mezi nezaměstnaností a inflací. Rovnice má tvar $y = 0,0368x^2 - 0,6927x + 6,7694$.

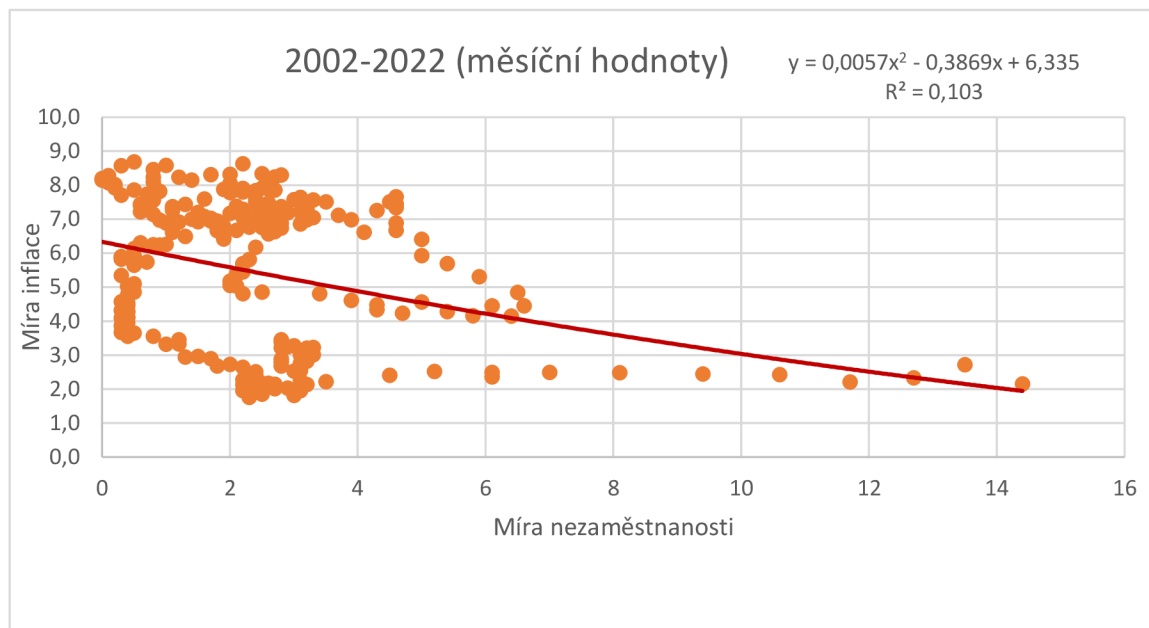
Regresivní analýza na měsíčních datech využívá větší počet dat pro hlubší zpracování. Po sestavení grafu vycházejícího z měsíčních hodnot pro období 2002–2022 bylo zjištěno, že koeficient determinace se přibližuje k jedné nižší mírou, než tomu bylo u ročních dat. $R^2 = 0,103$, což rovněž vypovídá o velmi nízké míře regresní závislosti. Graf byl sestaven z 240 hodnot míry inflace a 240 hodnot

⁷⁴ Inflace v roce 2022 a její vliv na české podnikatele, ČSOB. Průvodce podnikáním [online]. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/inflace-2022-vliv-na-ceske-podnikatele/>

⁷⁵ Indexy spotřebitelských cen – inflace – prosinec 2022, ČSÚ [online]. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2022>

míry nezaměstnanosti, které jsou uvedeny v přílohách (Příloha 1, Příloha 2). I v tomto případě tedy nelze potvrdit platnost Phillipsovy křivky v podmínkách české ekonomiky. V posledních měsících, kdy byla míra inflace relativně vysoká mimo inflační cíl, lze pozorovat relativně stabilní míru nezaměstnanosti. (Graf 14)

Graf 14: Vztah mezi inflací a nezaměstnaností (měsíční data 2002–2022)

Zdroj: data ČSÚ Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2022>; <https://www.czso.cz/csu/czso/inflace-spotrebitelske-ceny>; vlastní zpracování

Vysoký podíl na vliv ekonomiky mají různé exogenní i endogenní vlivy. Její vývoj může ovlivnit pandemie, přírodní katastrofa i kolaps na světové burze, proto nikdy žádná obecně platná teorie nebude zcela reálně aplikovatelná pro reálnou ekonomiku.

Inflace je do vysoké míry ovlivňována navyšováním cen samotných výrobců, kdy cena nemusí být navýšena jen v případech zvýšení cen výrobních nákladů, tedy vstupů v podobě mezd zaměstnanců, surovin či energií. Taktéž nezaměstnanost je považována za individuální pro jednotlivé státy a jejich demografický vývoj, hraje zde roli vzdělanost obyvatelstva, migrace, menšiny, věk a mnoho dalších faktorů.

Možnou příčinou, která nepotvrzuje platnost Phillipsovy křivky může být také délka zvoleného období, neboť teoretický koncept Phillipsovy křivky předpokládající substituční vztah mezi inflací a nezaměstnaností by měl platit pro krátké období.

Závěr

Vývoj inflace v České republice je výrazně ovlivněn globální ekonomikou. V letech 2002–2003, tedy před vstupem do Evropské unie se Česká republika snažila připravit její vstup. Vstupovala s inflací téměř nulovou, nižší než inflační cíl. Po vstupu do EU Česká republika nastavila své cílování na 3 % s jednocentní tolerancí. Toto předsevzetí udržela až do roku 2007. V roce 2008 vypukla světová krize a díky otevřenosti ekonomiky České republiky se projevila (se zpožděním) i v tuzemské ekonomice, kdy byla zaznamenána vyšší inflace až od roku 2010. Do roku 2019 si Česká republika prošla recesí, právě v tomto období zasahovala Česká národní banka nejvíce a využívala k potlačení inflace své nástroje. V roce 2019 (v ČR 2020) se objevila nová hrozba v podobě globální koronavirové krize, ta přetrvávala až do roku 2021 a její následky pocítujeme i v současnosti. Právě posledním období inflace rostla vysokým tempem.

Vývoj nezaměstnanosti je v České republice také úzce spjat se světovou ekonomikou. Společným jmenovatelem pro každý z roků sledovaného období jsou termínované pracovní smlouvy, sezonní zaměstnání a noví uchazeči v podobě absolventů, přičemž tyto vlivy každoročně ovlivňují vývoj nezaměstnanosti na našem území. Před vstupem do EU byla míra nezaměstnanosti poměrně vysoká. Po vstupu do EU v roce 2004 se podařilo míru nezaměstnanosti pomalu snižovat. V období finanční krize došlo opět k jejímu nepatrnému nárůstu z důvodu otevřenosti české ekonomiky. Poté se tempo postupně zpomalovalo, v roce 2019 dosáhla až hodnoty 2 %, toho času nejnižší v EU. Do jisté míry bylo překvapením, že nástup koronavirové krize vývoj nezaměstnanosti negativně neovlivnil vývoj tempa růstu. Došlo jen k nepatrnému nárůstu, v roce 2021 byla hodnota průměrné míry 2,8 %. Trend zvyšování podílu nezaměstnaných osob však začíná v současném období sílit.

Cílem mé práce bylo ověřit platnost Phillipsovy křivky v podmínkách ČR. Regresní analýza provedená za tímto účelem byla provedena s využitím softwaru MS Excel, a to na datech z databáze ČSÚ a ČNB. Platnost křivky nebyla potvrzena na ročních ani na měsíčních datech. Regresní závislost mezi hodnotami měř nezaměstnanosti a inflace nepotvrdila spolehlivý vztah, který by nasvědčoval kauzálnímu vztahu, jež předpokládá teorie Phillipsovy křivky.

Seznam použité literatury

GERŠLOVÁ, Jana SEKANINA Milan, Lexikon našich hospodářských dějin 19. a 20. století v politických a společenských souvislostech, Praha, Libri, s.r.o., 2003 ISBN 80-7277-178-7

HOLMAN, Robert, Ekonomie. 3. aktualizované. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6

HŘEBÍK, František, OBECNÁ EKONOMIE. 2. rozšířené vydání Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010 ISBN 978-7380-249-3

SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William Ekonomie Praha: Nakladatelství Svoboda 1991 ISBN 80-205-0192-4

SLANÝ Antonín, ŽÁK Milan, Hospodářská politika, Praha, C. H. Beck, 1999 ISBN 80-7179-237-3

Internetové zdroje

E15.cz. E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události [online]. [cit. 24.01.2023]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/ostatni/bochnik-chleba-za-miliardu-takova-byla-hyperinflace-mezivalecneho-nemecka-13276657>

Co je Přirozená míra nezaměstnanosti Peníze.cz - Největší web o osobních financích na českém internetu [online] [cit. 26.01.2023]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/prirozena-mira-nezamestnanosti>

Přirozená míra nezaměstnanosti Economy-Pedia.com [online]. [cit. 26.01.2023]. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11039940-natural-rate-of-unemployment>

Jak se počítá inflace? Raiffeisen stavební spořitelna a.s. [online]. [cit. 12.02.2023]. Dostupné z: <https://www.rsts.cz/otazky-odpovedi/jak-se-pocita-inflace/>

Cenová hladina a indexy, Ceed [online] [cit. 26.01.2023]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/makroekonomie/55-1_indexy.htm

Charakteristika skupin spotřebního koše využívaných pro hodnocení inflace – Česká národní banka. [online [cit. 12.02.2023]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Charakteristika-skupin-spotrebniho-kose-vyuzivanych-pro-hodnoceni-inflace>

Výroční zpráva ČNB 2002 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2003, [online]. [cit.15.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2003 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2004, [online]. [cit.15.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2004 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2005, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2005 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2006, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2006 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2007, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2007 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2008, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2008 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2009, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2009 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2010, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2010 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2011, [online]. [cit.15.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2011 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2012, [online]. [cit.15.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2012 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2013, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2013 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2014, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2014 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2015, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2015 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2012, [online]. [cit.18.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2017 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2018, [online]. [cit.22.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2018 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2019, [online]. [cit.22.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2019 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2020, [online]. [cit.24.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2020 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2021, [online]. [cit.24.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Výroční zpráva ČNB 2021 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA 2022, [online]. [cit.24.2.2023]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy-ceske-narodni-banky/

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2002, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2003, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2003, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2004, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2004, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2005, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2005, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2006, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2006, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2007, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2007, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2008, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2008, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2009, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2010, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2011, [online]. [cit.26.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2011, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2012, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2013, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2014, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2014, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2015, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2015, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2016, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2016, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2017, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2017, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2016, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2018, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2019, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2019, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2020, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2020, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2021, [online]. [cit.27.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/situace-na-trhu-prace>

Empirie, Akademický slovník současné češtiny. [online] [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://slovníkcestiny.cz/heslo/empirie/0/21831>

Regresní a korelační analýza – Lean Six Sigma [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://lean6sigma.cz/regresni-a-korelacni-analyza/>

Empirie, Akademický slovník současné češtiny. [online] [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://slovníkcestiny.cz/heslo/empirie/0/21831>

Friedrich August von Hayek, Citáty slavných osobností: Největší sbírka citátů, myšlenek a aforismů [online] [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty/1719466-friedrich-august-von-hayek-specifickou-ulohou-ekonomie-je-ukazat-lidem-jak-m/>

Inflace v roce 2022 a její vliv na české podnikatele, ČSOB. Průvodce podnikáním [online]. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/inflace-2022-vliv-na-ceske-podnikatele/>

Indexy spotřebitelských cen – inflace – prosinec 2022, ČSÚ [online]. [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2022>

Seznam příloh

Příloha 1 Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu	54
Příloha 2 Průměrná míra nezaměstnanosti (obecná)	55

Přílohy

Příloha 1: Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2002	4,6	4,6	4,6	4,5	4,3	3,9	3,5	3,1	2,7	2,4	2,1	1,8
2003	1,5	1,1	0,8	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0	0	0,1	0,1
2004	0,3	0,5	0,8	1	1,2	1,4	1,7	2	2,2	2,5	2,7	2,8
2005	2,8	2,7	2,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	2	2	1,9	1,9
2006	2	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,7	2,6	2,5
2007	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2	2	2,2	2,5	2,8
2008	3,4	3,9	4,3	4,7	5	5,4	5,8	6,1	6,4	6,6	6,5	6,3
2009	5,9	5,4	5	4,6	4,1	3,7	3,1	2,6	2,1	1,6	1,3	1
2010	0,9	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,8	0,9	1,1	1,2	1,4	1,5
2011	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9	1,9	1,9
2012	2,1	2,2	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9	3,1	3,2	3,3	3,3	3,3
2013	3,2	3	2,8	2,7	2,5	2,3	2,2	2	1,8	1,6	1,5	1,4
2014	1,3	1,1	1	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4
2015	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
2016	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,7
2017	0,8	1	1,2	1,3	1,5	1,7	1,8	2	2,2	2,3	2,4	2,5
2018	2,4	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2	2,1
2019	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5	2,5	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7	2,8
2020	2,9	3	3,1	3,1	3,1	3,1	3,2	3,2	3,3	3,3	3,2	3,2
2021	3	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	3	3,2	3,5	3,8
2022	4,5	5,2	6,1	7	8,1	9,4	10,6	11,7	12,7	13,5	14,4	15,1

Zdroj: Inflace – druhy, definice, tabulky, ČSÚ, online [cit. 11.03.2023] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

Příloha 2: Průměrná míra nezaměstnanosti (obecná)

Rok	Měsíc											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2002	7,3	7,7	7,4	6,9	7,5	7,3	7,0	7,5	7,2	7,1	7,6	7,4
2003	7,2	7,4	7,6	7,6	7,9	7,7	8,0	7,9	8,1	8,2	8,1	8,3
2004	8,6	8,7	8,2	8,5	8,6	8,2	8,2	8,3	8,3	8,6	8,3	7,9
2005	8,3	8,2	7,9	8,1	8,0	7,9	7,8	7,8	7,9	8,0	7,8	7,9
2006	8,1	7,3	7,9	7,3	7,1	7,5	7,1	6,9	7,1	6,7	6,6	6,6
2007	6,2	5,8	5,7	5,7	5,4	5,3	5,4	5,0	5,0	5,2	4,8	4,9
2008	4,8	4,6	4,3	4,5	4,2	4,6	4,3	4,2	4,4	4,1	4,4	4,8
2009	5,3	5,7	5,9	6,4	6,7	6,6	7,1	7,6	7,5	7,3	7,6	7,4
2010	7,8	8,1	7,7	7,4	7,4	7,2	7,4	7,1	7,0	7,3	6,9	7,0
2011	7,1	7,0	6,9	7,0	6,8	6,9	6,7	6,4	6,8	6,7	6,5	6,6
2012	6,7	7,1	7,0	7,0	6,8	6,8	7,1	7,2	6,9	7,3	7,6	7,0
2013	7,0	7,6	7,4	6,9	7,3	6,8	6,8	7,2	7,2	6,7	7,0	6,9
2014	6,5	6,6	6,9	6,3	6,2	6,2	5,7	6,3	5,9	5,6	6,1	5,9
2015	5,9	5,9	5,8	5,3	5,0	5,0	5,1	4,9	4,8	4,7	4,5	4,6
2016	4,5	4,3	4,1	4,1	4,0	4,3	4,3	3,7	4,1	3,9	3,5	3,6
2017	3,6	3,3	3,3	3,5	2,9	3,0	2,9	2,7	2,7	2,6	2,4	2,4
2018	2,5	2,3	2,2	2,3	2,2	2,4	2,3	2,4	2,2	2,1	2,0	2,3
2019	2,1	1,8	2,1	2,1	2,1	1,9	2,2	2,1	2,2	2,2	2,1	2,0
2020	2,0	1,8	2,0	2,3	2,5	2,8	3,0	2,8	2,9	3,2	3,0	3,2
2021	3,3	3,2	3,4	3,4	3,2	2,9	2,7	2,8	2,7	2,5	2,1	2,2
2022	2,4	2,5	2,4	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4	2,2	2,3	2,7	2,2

Zdroj: Zaměstnanost, nezaměstnanost, ČSÚ, online [cit. 11.03.2023] Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace